



**Ďakujeme všetkým, ktorí akýmkoľvek spôsobom prispeli
k úspešnému priebehu odborného vzdelávacieho
podujatia
Motivačné aktivity s detským čitateľom.**

**Publikáciu z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.
Fond na podporu umenia je hlavným partnerom projektu.**



**Publikácia reprezentuje výlučne názor autora a fond nezodpovedá za
obsah publikácie.**

ISBN 978-80-89161-54-6

Motivačné aktivity s detským čitateľom

Motivačné aktivity s detským čitateľom 2018, odborný seminár určený knihovníkom, učiteľom, všetkým tým, ktorým nie je ľahostajné či deti čítajú, alebo nečítajú. Globálny problém, s ktorým zápasíme nielen u nás na Slovensku. Preto každoročne pozývame kolegov zo zahraničia, aby sa prišli podeliť o svoje dobré, ale aj neúspešné skúsenosti. Lebo tí múdri sa učia na chybách iných a tí hlúpi na tých svojich. A keďže my v našej Knižnici pre mládež mesta Košice chceme byť tí múdri, sme vďační všetkým tým, ktorí sú ochotní pricestovať do Košíc, byť tu s nami, prezentovať svoje úspešné knihovnicke podujatie a prezentovať svoje jednotlivé činnosti na poli čítania detí aj mládeže.

Samozrejme máme už stálice tohto medzinárodného seminára, ktoré sú tu takmer každý rok. Jednou z nich je Tibor Hujdič, veľký propagátor čítania, dobrých kníh a knižníc, ktorý zároveň vie sebe vlastným spôsobom, mimoriadne zaujať či malých tak aj tých väčších čitateľov.

Zároveň si veľmi ceníme pravidelnú účasť Ľudmily Hrdinákovej z Filozofickej fakulty Univerzity Komenského Bratislava, z Katedry knižničnej a informačnej vedy, ktorá je zodpovedná za okamžitú analýzu podujatia prebiehajúceho na seminári.

V tomto ročníku sme mali možnosť nahliadnuť do knižníc Poľska, Česka a Ukrajiny. Mnohé projekty týchto knižníc boli motivačné, mnohé sme im závideli a mnohé boli mimoriadne inšpiratívne. Verím, že účastníci seminára odchádzali so zápiskami, ktoré skrývajú nové nápady a projekty pre knižnice na Slovensku.

Iveta Hurná



PROGRAM ODBORNÉHO SEMINÁRA
22. - 23. novembra 2018

22.11.2018

9:00 hod. – Jiří Walker Procházka, scenárista a spisovateľ science fiction a fantasy, Praha

- *podujatie s deťmi „Prúlet fantastickými světy“ (9. ročník ZŠ)*

9:45 hod. – Ľudmila Hrdináková, *Filozofická fakulta UK, Bratislava*

- *analýza podujatia*

10:00 hod. – Marachovska Tetiana Vasylivna, Centrálna mestská knižnica Belinského, Charkov

- *podujatie s deťmi tvorivá dielňa s origami „Milujem svoju knižnicu“ (3.ročník ZŠ)*

10:45 hod. – Ľudmila Hrdináková

- *analýza podujatia*

11:00 hod. – Sylwia Tracz, Miejska Biblioteka Publiczna, Wrocław

- *podujatie s deťmi „Kozmos“ (4. ročník ZŠ)*

11:45 hod. – Ľudmila Hrdináková

- *analýza podujatia*

13:30 hod. – Pawlowska Magdalena, Miejska Biblioteka Publiczna, Wrocław

- *prezentácia „Predovšetkým zábava - Mestská knižnica Wrocław a jej ponuka pre deti“*

14:00 hod. – Perederij Svitlana Ivanivna, Centrálna mestská knižnica Belinského, Charkov

- *prezentácia „Rodinná čitateľská knižnica v modernom priestore“*

14:50 hod. – Jiří Walker Procházka, scenárista a spisovateľ science fiction a fantasy, Praha

- *prezentácia „Fantastika v knižnici - Prúlet fantastickými světy“*

15:20 hod. – Martina Wolna a Marika Zadembská, Knihovna Třinec

- *prezentácia „MRKni do Knihovny Třinec“*

23.11.2018

8:15 hod. – Luboslava Gottwaldová, Krajská knižnica v Žiline

- *podujatie s deťmi „Bocian Matko“ (predškolači MŠ)*

9:00 hod. – Ľudmila Hrdináková

- *analýza podujatia*

9:15 hod. – Marika Zadembská, Knihovna Třinec

- *podujatie s deťmi „Kde je Petr a kde Pavel?“ (predškolači MŠ)*

10:00 hod. – Ľudmila Hrdináková

- *analýza podujatia*

10:30 hod. – Tibor Hujdič - pán Mrkvička, motivátor čítania deťom, Bratislava

- *podujatie s deťmi „Odborný text v knižnici“(8. ročník ZŠ)*

11:45 hod. – Ľudmila Hrdináková

- *analýza podujatia*

Jiří Walker Procházka



Můj „Průlet fantastickými světy“ aneb

Fantasy a sci-fi vítězí na celé čáře, jen je třeba tyto žánry dostat až ke čtenářům.

scénarista a spisovatel science fiction a fantasy, Praha

V současné „vizuální“ době okupují fantastické žánry první místa žebříčků ve třech typech médií: ve filmové tvorbě, ve formě výpravných TV seriálů a v počítačových hrách. A je třeba zdůraznit, že ve formě původní – tedy knižní – si ve světě vedou stejně dobře. Nicméně, samotné čtenářství je jistě náročnější než sledování filmu či ovládání svého hrdiny v počítačové hře.

Ohledně popularity a úspěšnosti fantastických filmů se stačí například podívat na 50 nejvýdělečnějších filmů všech dob, a možná s určitým překvapením zjistíme, že vyjma fantasy a sci-fi (a podobně laděných animovaných filmů) jsou v této padesátce filmů pouze 4 (čtyři!) „nefantastické“.

Jako cíl svých literárních pořadů pro teenagery jsem si vytkl zdánlivě jednoduchý úkol: poukázat na přímé spojení současných pop-kulturních fenoménů s knihami a zejména

komiksy. Výše uvedený odstavce o nejužitečnějších filmech používám jako jeden z argumentů, proč si přečíst knižní předlohy. Protože bez nich by nevznikly ty úžasné filmové příběhy (namátkou Harry Potter, Hobit, Pán prstenů, Ready Player One, Hunger Games, Twilight série, Jurský park).

Literární přednášku s názvem „Průlet fantastickými světy“ jsem dlouhodobě zaměřil na žáky II. stupně ZŠ a studenty víceletých gymnázií. Její délka činí 90 minut, což se zdá být pro neposedné teenagery zdánlivě dlouhá doba. Nicméně – právě proto, že fantastické žánry mají posluchači zažité, je pro ně toto téma zábavné a stravitelné. Úvodem mého povídání vždy krátce představím sebe a své knihy. Žákům vysvětlím moji „posedlost“ fantastikou a prozradím jim, že psaní knih se věnuji přes 35 let. To je vždy zaujme. Říkám jim to i proto, aby pochopili, proč jsem tak trochu „nestandardní“ přednášející. Přiznávám se, že se bavím, když se jim oči rozšíří údivem, třeba když zmiňuji aktuální filmové blockbustery. „Pane spisovatelé, vy znáte Deadpoola? Vy chodíte taky na tyhle filmy? (V tomhle věku?) Mě s tím doma mají za cvokal“ Já jim pak odpovídám: „Vždycky je lepší být cvok do sci-fi či fantasy než být nudným člověkem bez fantazie.“

Nyní to vypadá, že má přednáška „Průlet fantastickými světy“ stojí na filmech a hrách. Nikoli, 80 % času se věnuji historii fantastické literatury. Ale právě vizuální média mi pomáhají okamžitě navázat blízky, i když „mezigenerační“ kontakt s mladými posluchači. Pomocí trošku nestandardní prezentace a pomocí knih, které nechávám kolovat mezi posluchači, se snažím vysvětlit, že čtení, lépe řečeno „čtenářství“ je vášně. Ano, opravdová životní vášně.

Zdůrazňuji jim, že čím víc budou kombinovat knihy, filmy, divadlo, a třeba i ty počítačové hry, tím víc bude jejich život bohatší. Čím více budou číst beletrii, tím je větší naděje na jejich životní úspěch. A nikdy se neopomenu zmínit o tom, že z vášnivých čtenářů se někdy stávají spisovatelé, scenáristi komiksů či filmů nebo tvůrci počítačových her. A pak v besedě s nadšením zjišťuji, že v každé třídě je několik žáků/žákyň, které se hrdě přihlásí k vlastním tvůrčím dílům. Tyto začínající autory pak odkazuji na literární soutěže, zejména ve fantastických žánrech. A pokud končíme právě tímto povídáním o jejich vlastní tvorbě, je to nejlepší možný konec těchto přednášek.

A ještě jedna věc: pro mě je pak mnohdy „sladkou odměnou“, když mi knihovnice či učitelka později napíše, že se žáci přišli

zapsat do knihovny a ptají se na Zaklánače nebo na komiksově veledílo „300: Bitva u Thermopyl.“

Bonus - plagáty na besedy pre 1. a 2. stupeň ZŠ:



STAN SE
DETEKTIVEM!

ANEB TAJNÁ DVOJKA ZATAKUJE



ŠKOLA,
KNIHOVNA:

DNE:



ŠKOLA,
KNIHOVNA:

DNE:

Marachovska Tetiana Vasylivna



Workshop s origami Kniha a tvorba

Centrálna mestská knižnica Bjelinského, Charkov (Ukrajina)

Veková kategória: 3. ročník

Doba trvania: 45 minút

Metódy: vizuálne a hmatové oboznámenie sa s knihou

Materiál: kúsky papiera rôznych farieb a tvarov, lepidlo – tyčinka, farbené fixky.

Cieľ: inšpirovať deti k čítaniu pomocou tvorivosti

Krátky obsah: Na obrazovke sú znázornené ukážky slovenskej ľudovej rozprávky O 12 mesiačikoch. Potom, ako knihovník privíta čitateľov, oboznámi ich s postupom práce. Na stole pred každým dieťaťom ležia materiály na origami. Deti spolu s knihovničkou skladajú stránky a potom obálku budúcej knihy. Každý účastník podpíše knižku svojim menom. Ďalej deti technikou origami vytvárajú kvietok a ozdobujú ním svoju knihu. Počas toho odpovedajú na otázky týkajúce sa rozprávky O 12 mesiačikoch. Nakoniec knihovničky vyzývajú deti, aby si knihu s touto rozprávkou požičali z knižnice a prečítali doma a potom svoju vlastnú knihu vyzdobili alebo si dokonca vymysleli svoj vlastný koniec.

Preklad: Dvoekonko Aleksandr

Sylwia Olszewska-Tracz



Kozmos – workshop pre deti

Mestská knižnica vo Vroclave (Poľsko)

Určený pre: skupinu cca 15 deti vo veku približne 10 rokov

Doba trvania: cca 60 minút

Druh aktivity: výtvarná

Na workshop je potrebné prichystať nasledujúce **materiály**: kartónové krabice pomaľované striebornou, šedou a bielou farbou, vlnitá lepenka, lepiaca páska, lepidlo, nožnice, farebné ceruzky, štetce, šedá, biela, zelená, oranžová a žltá farba, strieborná fólia, brokátové lepidlo, samolepiace brokátové pásky. Účelom tejto aktivity je ukázať deťom, že knižnica je miestom, v ktorom môžu dať voľný priechod svojim emóciám a kreativite a súčasne sa veľmi dobre zabávať.

Popis aktivity: V prvej časti workshopu sa koná rozhovor s deťmi na tému kozmu a vesmírnych dopravných prostriedkov, ktorý je spojený s uvedením knihy Tu jestešmy (Tu sme) dvojice

Aleksandry a Daniela Mizielińských (ich niekoľko iných titulov vyšlo aj česky a slovensky). Potom moderátorka navrhuje deťom, aby skúsili pripraviť maketu vlastného kozmického korábu, na základe ktorej vedci postavia raketu pre astronautov, ktorí vycestujú s misiou na Mars. Deti sú rozdelené na tri skupiny a z pripravených materiálov tvoria spoločne vesmírne lode. Po cca 40 minútach práci je čas na poslednú etapu workshopu – prezentáciu vzniknutých diel. Každá skupina sa musí postaviť pred ostatnými, ukázať výsledok svojej práce a povedať o nej niekoľko slov.

Zhrnutie: Vďaka tejto aktivite deti majú príležitosť oslobodiť a ukázať svoju predstavivosť a pozitívnu energiu. Deti dajú priechod svojej fantázie a tvoria úžasné, farebné priestorové objekty. Vychádzajú neskôr z knižnici s presvedčením, že je to miesto, kde môžu výborne stráviť čas.

Literatúra: Tu jestešmy (Tu sme) Aleksandry a Daniela Mizielińských

Preklad: Grabinski Tomek

Pawlowska Magdalena



„Predovšetkým zábava!” – ponuka pre detí a mládež Mestskej verejnej knižnici vo Vroclave

Mestská knižnica vo Vroclave (Poľsko)

V rámci Mestskej verejnej knižnice vo Vroclave funguje 37 klasických pobočiek ako aj tri zvláštne: Multicentrum – interaktívne edukačné centrum pre deti a mládež, Centrum inovácií Przejście (Podchod) ako aj Knižnično-kultúrne centrum Fama. Stále viac vroclavských knižníc sa nachádza v navrhnutých odborníkmi moderných priestoroch. Vďaka priestraným interiérom, rozdeleným na zóny podľa ich funkcionality (vypožičiavanie, čítanie, práca s počítačom, detské zábavy), ako aj bohatým knižným zbierkam je možné organizovať veľa podujatí, ktoré propagujú čítanie a presvedčajú k tomu, aby trávili svoj voľný čas práve v knižnici. Farebné interiéry a určené pre rôzne skupiny zaujímavé aktivity a workshopy sú dôvodom, že knižnica sa stala obľúbeným miestom stretnutí. Dôsledkom toho je, že v Mestskej knižnici je registrovaný každý šiesty obyvateľ Vroclavu. Zvlášť bohatá a pestrá je ponuka pripravená

pre mladých čitateľov. Z mnohých podujatí, ktoré sú organizované v knižnici, venujeme v tomto príspevku zvláštnu pozornosť tým, ktoré sú určené pre celé rodiny, pretože najmladší čitatelia prichádzajú do knižnice s rodičmi, starými rodičmi alebo inými opatrovateľmi.

Rodinné podujatia

Rozprávková knižnica (Bajkowa Biblioteka)

Najstarším rodinným podujatím organizovaným v Mestskej knižnici je *Rozprávková knižnica* (Bajkowa Biblioteka). V pobočke č. 54 (ul. Jesienna) sa konajú od roku 2000, dvakrát do mesiaca (vždy v sobotu o 11.00 hod.), stretnutia pre deti od 3 do 7 rokov a ich opatrovateľov. Pravidelne sa predstavení, ktoré trvajú 30 minút, zúčastňuje cca 150 ľudí. V scénografii pripravenej vedúcou pobočky inscenujú profesionálni bábkoherci rôzne rozprávky. Táto knižnica sa nachádza v starej vile z medzivojnového obdobia, a jej interiér má zachovaný historický charakter. Miestnosti s tmavým nábytkom, starými lustrami, krbom a vŕzgajúcou podlahou vytvárajú zvláštnu atmosféru. Po predstavení môžu sa deti porozprávať s hercami a pozrieť si zblízka bábky, učia sa aj prednesu a interpretácií básní. Najodvážnejšie majú príležitosť, aby vystúpili pred obecnstvom.

Dobrý začiatok (Na dobry początek)

Projekt *Dobrý začiatok* (Na dobry początek) je určený pre rodičov a deti vo veku do 5 rokov a Mestská knižnica ho realizuje od roku 2010. Jeho hlavným cieľom je propagácia čítania v skupine najmladších detí. Projekt je financovaný Ministerstvom kultúry a národného dedičstva.

V rámci projektu rodičia, ktorí chcú zapísať dieťa do knižnice získavajú tzv. čitateľskú výbavičku, to je balík edukačných materiálov pre rodičov novonarodených a mladších detí, ako aj detskú knihu. Súčasťou balíka je aj spracovaná v našej knižnici brožúra so zoznamom odporúčanej literatúry pre deti do 5 rokov a literatúry venovanej výchove dieťaťa a taktiež pokyny, ako s využitím kníh organizovať spoločné zábavy s dieťaťom, a samozrejme aj pozvanie k účasti na bezplatných aktivitách pre najmladšie deti, ktoré sú organizované v pobočkách Mestskej knižnice. Súčasťou balíka je tiež prvý čitateľský preukaz pre

dieťa a informačné materiály o Mestskej knižnici. Každý, koho zaujíma obsah brožúry *Dobrý začiatok* si ju môže stiahnuť zdarma z web stránky knižnice. Ďalšie rodinné aktivity, ktoré sa konajú v rámci tohto projektu, sú to stretnutia a workshopy. V pobočke č. 1 (ul. Sztabowa) sa pod názvom *Batoľatá v knižnici* (Biblioteka Malucha) konajú pravidelne aktivity pre deti do 3 rokov a ich opatrovateľov. A zase pod názvom *Urobme to spolu. Autorské dielne* (Zróbmy to razem. Pracownie autorskie) sú pripravované aktivity pre deti staršie ako 3 roky.

Batoľatá v knižnici (Biblioteka Malucha)

Stretnutia v rámci tohto cyklického podujatia sa konajú dvakrát do mesiaca, vo štvrtok o 10.00 hod. Vždy sa ich zúčastňuje 15 deti spolu s opatrovateľmi. Najčastejšie sú to mamy, občas aj ockovia, starí rodičia alebo opatrovateľky. Aby sa zúčastníť týchto aktivít, treba sa registrovať skôr, pretože sú veľmi populárne a zoznam je takmer bleskovo plný. *Batoľatá v knižnici* - je to predovšetkým zábava: malá masáž tela, hry s prstami, pohybové hry pri hudbe a výtvarné zábavy. Stretnutia sa konajú v Knižnici Safari – v časti pobočky č. 1 určenej pre najmladších, kde na podlahe leží mäkký koberec. Toto podujatie je pre deti prvým kontaktom s knihou na bezpečnom a priaznivom mieste. Knižovníčka číta na začiatku krátky text, najčastejšie báseň, ktorý je spojený s určenou témou stretnutia. Potom deti, opatrovatelia a knihovníčky sa spolu zabávajú a používajú k tomu veľa rekvizít stimulujúcich vývoj dieťaťa, napr. animačné šatky, loptičky, tunely, stany a nástroje. Nakoniec deti pozerajú pripravené špeciálne pre nich knihy, ktoré majú hrubé, kartónové stránky. Tieto aktivity sú pre najmladších aj príležitosťou k prvým kontaktom s rovesníkmi, získavaniu nových znalostí a spoločnej zábave, a zase pre dospelých je to príležitosť k rozhovorom s inými rodičmi a výmene skúseností.

Urobme to spolu. Autorské dielne (Zróbmy to razem. Pracownie autorskie)

Pravidelné workshopy z tohto cyklu sú organizované v pobočke č. 1 (ul. Sztabowa) raz na mesiac, v sobotu o 11.00 hod. Väčšinou sa ich zúčastňuje cca 30 ľudí, deti a dospelých. Stretnutia majú vždy určenú tému inšpirovanú detskou literatúrou, ktorá je odporúčaná vzhľadom na jej obsah alebo výtvarnú podobu (Vzorové témy: *V tejto rozprávke nie je drak, Ako ocko mi ukázal*

vesmír alebo *Byť ako tiger*). Stretnutie sa začína od čítania nahlas, potom pokračuje rozhovorom o prečítanom texte a prezentáciou kníh spojených s touto témou. Ďalším prvkom sú pohybové, divadelné a výtvarné zábavy. Deti a rodičia majú na výber niekoľko úloh, obyčajne radi maľujú, vystrihávajú, lepia a tak tvoria hrady, kozmické koráby, draky alebo začarované žaby. V priebehu workshopov sú používané rôzne materiály: kartóny, kartónové tuby, plastové fľaše, viečka, gombíky. Účastníci prejavujú veľkú kreativitu a tvoria úžasné práce. Sobotňajšie rodinné stretnutia v knižnici sú šancou na prehĺbenie a upevnenie puta so svojim dieťaťom, ako aj príležitosťou k dobrej zábave a zaujímavému tráveniu voľného času.

Exteriérová knižnica (Biblioteka Plenerowa)

Už niekoľko rokov Mestská knižnica pozýva vrocľavské rodiny na exteriérové podujatia. Stretnutia na čerstvom vzduchu sa konajú od mája do septembra. Každý rok *Exteriérová knižnica* mení svoje sídlo a hlavnú tému. V parkoch, na námestičkách pred knižnicou alebo na stanici sú pripravené stolíky, stoličky a ležadla, na tráve ležia deky a vankúše, a na čitateľov čakajú knihy a časopisy pre deti a dospelých. V rámci letnej knižnice sú organizované hry a zábavy, výtvarné dielne ako aj stretnutia s ilustrátormi, autormi a hercami. V priebehu stretnutí sú rozdávané letáky, informátory a mapy propagujúce knižničné zbierky a iné podujatia Mestskej knižnice vo Vroclave.

To je leto (Ale lato!) – mobilná prázdninová knižnica

Tento rok sa cez prázdniny konalo šesť stretnutí *Exteriérovej knižnice*, ktoré boli organizované v rámci projektu *To je leto! (Ale lato!)* podporeného Ministerstvom kultúry a národného dedičstva. Stretnutia, ktorých hlavnou témou boli včely, sa konali okrem iného v Botanickej záhrade, Zoologickej záhrade a divadle Capitol. Pod heslom *Velká síla malých stvoření* alebo *staň sa priateľom včiel* prebiehali spoločné čítania, aktivity s využitím tabletov, kvízy, krížovky, kuchárske a výtvarné workshopy. V pobočkách Mestskej knižnice boli organizované stretnutia, aktivity a súťaže pre najmladších čitateľov. V rámci projektu boli vytvorené aj *Literárne odporúčania* (Wybornik literacki) – určené pre deti, mládež a rodičov, ktorí chcú vštepiť svojim ratolestiam vášň čítania. *Wybornik* [neologizmus odvodený od slov „výborné“ a „vybrané“] má prísť s pomocou pri výbere kníh vhodných pre

vek čitateľa (skupiny: 6-8 rokov, 9-11 rokov, 12-15 rokov) a podľa zvolených kategórii. S pomocou smartfónu a aplikácie *Action Track* je možné si vybrať kategóriu so zoznamom kníh. Pri každej knihe sa nachádza link do katalógu Mestskej knižnici vo Vroclave, kde jednoduchým spôsobom je možné overiť, v ktorej pobočke je možné nájsť jednotlivé knihy. Projekt je dopĺňaný o ďalšie tituly a kategórie, ktoré môže navrhnúť každý čitateľ, a týmto sa stať aj jeho spolutvorcom.

Rodičovský klub (Klub Rodzica)

Rodičovský klub (*Klub Rodzica*) je to projekt realizovaný v šiestich pobočkách Mestskej knižnici vo Vroclave od roku 2015 a podporovaný finančne Oddelením zdravia a sociálnych vecí Mestského úradu. Hlavnými cieľmi aktivít realizovaných v rámci tohto projektu sú podpora dospelých vo výchove detí a pomoc v organizácii voľného času. Dospelí sa môžu zúčastniť stretnutí s odborníkmi z oblasti vývoja, výchovy a výživy detí, a formou rozhovorov a debát vymeniť si aj svoje skúsenosti. Pre dospelých sú organizované aj hodiny fitnessu a divadelné workshopy. Ponuka pre rodiny zahrňuje výtvarné, divadelné a hudobné dielne vedené ilustrátormi, hercami a muzikoterapeutmi. Časť ponúkaných aktivít má cyklický charakter, napr. *Pani Divadielko* (*Pani Teatrzyk*) pozýva na *Rozprávky z kufríka* (*Bajeczki z walizeczki*) – v priebehu ktorých vykuŕuje maňaskové postavičky z obľúbených detských rozprávok a básničiek. Iným príkladom je *Muzikobranie* – organizované každý mesiac hodiny v sprievode klavíra, kde inšpiráciou k spoločnej zábave sú pesničky a básničky pre deti.

Multicentrum a Klub Konštruktora

Multicentrum je interaktívne edukačné centrum pre deti a mládež, ktoré vzniklo v roku 2006. Je to miesto, kde sa deti môžu oboznámiť so základmi programovania počítačov, tvoriť vlastné počítačové animácie, interaktívne príbehy a hry s využitím jazyka „scratch“. V Multicentre funguje aj Klub mladého konštruktora, v ktorom deti navrhujú a konštruujú mobilné modely rôznych vozidiel, robotov a horských dráh. Od pondelka do piatka v predpoludňajších hodinách navštevujú Multicentrum deti v školskom a predškolskom veku, a zase odpoľudnia a víkendy sú časom pre rodiny. Aktivity Multicentra sú výborným spojením vedy a zábavy.

Knižný maratón a Noc v knižnici

Každý rok v máji Mestská knižnica vo Vroclave pozýva všetkých záujemcov na *Knižný maratón* určený pre deti a mládež. V pobočkách knižnice sa autori, ilustrátori kníh pre deti a mládež stretávajú s deťmi zo škôlok a škôl. Rozprávajú o svojej práci, odpovedajú na otázky, pripravujú dielne a samozrejme je aj priestor na autogramiádu. Večer v jednej z pobočiek sa začína *Noc v knižnici* pripravená pre okolo 60 deti vo veku 8-11 rokov. Každý rok toto podujatie má inú tému a iný názov, v poslednej dobe boli to napr. *Kuchárska noc v knižnici*, *Fantastická knižnica*, *Divadelný galimatiáš*, *Návod na bestseller*. O 19 hod. deti prichádzajú do knižnice so spacími vakmi a karimatkami. Potom v menších skupinách tvoria vlastné práce na určenú tému. V priebehu Kuchárskej noci boli to napr. farebné tašky na zdravú desiatu, zdravá pyramída výživy, ovocno-zeleninové kreácie v podobe granátu a melóna alebo pekne ozdobené úle z kartónových krabíc. Po týchto aktivitách deti prezentujú svoje práce, potom je čas na večeru, prípravu k spánku a spoločné pozeranie filmov. Nakoniec unavené ale šťastné deti idú spať. Ráno dostávajú pamätné certifikáty a knižné darčeky.

Stretnutia so stolnými hrami

Väčšina pobočiek má vo svojej ponuke veľký výber stolných hier, ktoré je možné si požičiavať alebo aj hrať v priestoroch knižnice. Pravidelné stretnutia pri stole s hrami sa konajú najčastejšie v soboty a sú určené pre účastníkov v každom veku (od trojročných do seniorov). Sprievodcami po svete stolných hier sú obyčajne knihovníci alebo dobrovoľníci, niektoré pobočky spolupracujú aj so združeniami milovníkov stolných hier. Pomáhajú vo výbere a pochopení pravidiel, prezentujú klasické hry ako aj úplné novinky. Hráči trávajú v knižnici často aj niekoľko hodín a hrajú „unplugged“ miesto počítača alebo telefónu. Sobotňajšie stretnutia sú výborným spôsobom, ako stráviť voľný čas s rodinou, priateľmi, ako aj spoznať nových ľudí, ktorí majú podobný koníček.

Hodiny pre organizované skupiny

V priebehu školského roku navštevujú pobočky Mestskej knižnice deti a mládež z vroclavských škôl a škôlok. Deti sa môžu oboznámiť s tým, ako vyzerá knižnica, aké sú v nej oddelenia, koľko má kníh vo svojej zbierke, pre koho sú určené

a akým spôsobom sú triedené. Staršie deti sa učia, ako vyhľadávať knihu a ako využívať on-line katalóg. Najmladší sa dozvedia, ako je možné si vyrobiť čitateľský preukaz a aké pravidla platia v knižnici. Niektoré deti poznajú už knižnicu a radi zdieľajú ostatným svoje znalosti. Po prvej úvodnej hodine majú už ďalšie stretnutia podrobnejšie určené témy, ktoré sú spojené s knihou čítanou na hodine. Niektoré z pobočiek sa nachádzajú v blízkosti škôl, čo prispieva k častým kontaktom.

Hodiny angličtiny pre deti

Niektoré pobočky Mestskej knižnice ponúkajú hodiny angličtiny pre najmladších. Pobočka č. 4 (ul. Wieczysta) pozýva na *Angličtinu pre batolátá* vo veku od 2-3 rokov spolu s opatrovateľmi, pobočka č. 29 (ul. Reja) pozýva deti zo škôlok na stretnutia z cyklu *Fun time, čiže zábavy s angličtinou*, a zase pobočka č. 1 organizuje pre deti od 6-8 rokov cyklus *Tongue Twister, čiže úvod do angličtiny cestou jazykových hier a zábavy*.

Manga Café

Jedna z najmladších knižníc vo Vroclave, pobočka č. 12, ktorá bola otvorená v roku 2017, je umiestnená v historickom interiéri Hlavnej stanici. V knižnici, ktorá ma vo svojej zbierke viac ako 1500 manga komixov, funguje Manga Café, sústreďujúca mladých milovníkov manga a japonskej kultúry. Na stretnutiach účastníci klubu debatujú o komiksoch, prezentujú svoje práce a hrajú japonské stolné hry. Členovia klubu pozývajú si špeciálnych hostí, organizujú workshopy venované tvorbe komixov, umeniu origami, kaligrafii ako aj usporadúvajú ukážky japonského oblečenia a bojových umení.

Všetky strany knihy (Wszystkie strony książki)

V tej istej pobočke je realizovaný projekt podporený Ministerstvom kultúry a národného dedičstva pod názvom *Všetky strany knihy (Wszystkie strony książki)*. Cyklus workshopov, ktoré sú realizované v rámci projektu, je určený pre mladých čitateľov a sústreďuje sa na knihu, komiks a ilustrácie. Dôležitým prvkom projektu je spolupráca s miestnymi tvorcami a inštitúciami. Vďaka nej navštívili účastníci projektu tlačiareň, kníhkupectvo a galériu umenia, zúčastnili sa aj workshopov knihárstva, linorytu ako aj ilustrácii a komiksu. Mládež vytvorila aj svoj rebríček najlepších komixov a umeleckých kníh. Zhrnutím týchto aktivít boli výstavy diel vytvorených ich účastníkmi.

Mobilné mestské hry

Mestské hry, ktoré sú organizované vo vrocavských knižniciach, spájajú svet tradičnej knihy s modernou technológiou. V odpovedi na rastúci záujem detí o virtuálnu realitu, v roku 2018, Mestská knižnica vo Vroclave pripravila a zorganizovala pre svojich čitateľov mobilné mestské hry. V niekoľkých pobočkách sa mohli čitatelia zúčastniť *Záhady v knižnici*, hry, ktorá bola inšpirovaná obľúbenou edíciou *Detektívna kancelária LasseMaja* od Martina Widmarka a Heleny Willsovej. Mladí detektívi riešili hádanky a postupne zisťovali, kto zbral cennú knihu z knižnice. Účastníci hry museli mať k dispozícii smartfón alebo tablet napojený na internet ako aj špeciálnu aplikáciu ActionTrack (funguje na systémoch Android alebo IOS). Pravidlá hry sa nachádzajú na internetovej stránke Mestskej knižnice.

V rámci Dní Vroclavu boli deti vo veku od 5 do 10 rokov spolu s rodičmi a opatrovateľmi pozvaní k účasti na ekologickej mobilnej mestskej hre pod názvom *Zelená čiapočka* (Zielony Kapturek). Hra mala svoju premiéru 23. júna tohto roku v blízkosti pobočky č. 44 v Južnom parku (ul. Powstańców Ślaskich). Účastníci hry cestou riešenia úloh pomáhali zvieratám nájsť najväčšieho smetiara v lese a tým spôsobom získavali titul Strážnika lesa. Hry pripravené Mestskou knižnicou je možné využívať aj po ich premiére prostredníctvom aplikácie Action Track alebo QR kódu.

Pobočky Mestskej knižnice sú miesta otvorené a naklonené všetkým vo Vroclave. Tvorbou knižných zbierok a ponukou rôznych workshopov a iných aktivít sa knižnice snažia odpovedať na potreby svojich čitateľov. Na stretnutiach sa môžu najmladší čitatelia a celé rodiny hrať, zabávať, vyvíjať svoje koníčky a záujmy. Literárne, umelecké a jazykové vzdelávanie je vedené formou zábavy, ktorá učí správneho jazyka, samostatného myslenia, vyvíja predstavivosť a celoživotný návyk čítania. Vďaka týmto aktivitám sa vyvíjajú a rastú ďalšie generácie čitateľov, ktorí majú blízky vzťah ku knihám a knižnici.

Preklad: Grabinski Tomek

Perederij Svitlana Ivanivna



Knižnica rodinného čítania – prvá v Charkove

Centrálna mestská knižnica Bjelinského, Charkov (Ukrajina)

Anotácia: Objasnenie pracovných skúseností knižnice rodinného čítania Centrálného knižničného systému Ševčenkovej mestskej časti mesta Charkov.

Kľúčové slová: knižnica rodinného čítania, formy práce

V roku 1992 sme urobili experiment. Zriadili sme knižnicu rodinného čítania – prvú v meste Charkov. Knižnicu, ktorú môže navštevovať celá rodina a kde je možné nájsť literatúru pre deti aj dospelých. Knižnica patrí do Centrálného knižničného systému Ševčenkovej mestskej časti.

Knižnica rodinného čítania pracuje v rámci programu Mama, otec, ja – číta celá rodina. Cieľom tohto programu je zapojiť rodiny do spoločného čítania a naučiť deti navštevovať knižnicu od malička a po celý život. Napríklad, mama príde s dieťaťom do knižnice a zatiaľ čo si ona vyberá knihy, dieťa si

obzerá ponuku kníh a vyberá si niečo pre seba. Deti vyrastú a rodí sa nová generácia, ktorá už privádza do knižnice svoje deti. Z detí, ktoré čítajú vyrastú dospelí, ktorí rozmýšľajú.

Zaujímavým fenoménom je, že aj dospelí s radosťou čítajú detské knihy: najprv čítajú dieťaťu nahlas a potom sa priznávajú: „Zaujalo ma to natoľko, že som si knihu prečítala sama ešte raz a dokonca som ju odporučila aj svojmu manželovi, aby sa tiež na chvíľu stal dieťaťom.“

Činnosť práce knižnice je nastavená tak, aby podujatia navštevovali celé rodiny a aby to bolo pre všetkých zaujímavé a užitočné. Knižnica organizuje výstavy diel talentovaných čitateľov s vlastnoručnými podpismi. Deti sú veľmi hrdé, že práve ich umelecké diela sú vystavené v knižnici. A rodičia sú radi, že sa spoločne so svojimi deťmi môžu tvorivých dielni zúčastniť.

Veľmi populárnymi sú rodinné workshopy (origami, handrové bábiky, dekorácia technikou decoupage, kreslenie technikou Ebroy). Knižnica spolupracuje s centrami detskej a mládežníckej tvorivosti, materskými a základnými školami.

V rámci knižnice pracuje centrum voľného času Rodina talentov, smerovanie ktorého je kniha plus tvorba. To znamená, že to nie je iba krúžok vlastnoručnej výroby výrobkov. Akákoľvek tvorba by mala súvisieť so zapojením sa do čítania.

Zo všetkých kresťanských sviatkov sa práve Vianoce najviac asociujú s detstvom a rodinou. Vianoce sú najobľúbenejšie rodinné sviatky.

V knižnici sa tradične koná folklórny kaleidoskop Nad Betlehemom jasná hviezda na celý svet svieti. Deti sa zoznámia s vianočnými tradíciami v regióne Slobožanščyna a majú možnosť zúčastniť sa workshopu prípravy vianočných jedál. Deti spolu s rodičmi a knihovníkmi ozdobujú vianočný stromček s vlastnoručne vyrobenými ozdobami.

Čitateľom sa veľmi páčia rodinné podujatia, ako napríklad Čítajúce dynastie: stretnutie v čase. Zúčastňujú sa ich rodiny, ktoré navštevujú knižnicu už mnoho rokov. Rodín, ktoré sú stálymi čitateľmi, je okolo päťdesiat.

V knižnici rodinného čítania sa už stalo dobrou tradíciou každoročne organizovať súťaž Náš rodinný formulár. Súťaž sa skladá z troch nominácií: Otec, mama, ja – číta celá rodina, Najaktívnejší čitateľ, Najkrajší obrázok obľúbenej literárnej postavy. Podľa výsledkov vyhlasujú víťaza roka. Účastníkmi

súťaže sú rodiny, ktoré čítajú a navštevujú knižnicu spoločne. Tradície takého spoločného čítania pozitívne vplývajú na všetkých, pretože stimulujú komunikáciu v rodine, vznik a posilnenie vzťahov medzi členmi rodiny a majú neopakovateľný knižnično-terapeutický efekt. Čitatelia, ktorí navštevujú knižnicu si vyberajú knihy pre celú rodinu. Rodičia upozorňujú deti na obľúbené knihy, ktoré si pamätajú z detstva.

Také stretnutia zblížujú pokolenia, posilňujú vzťahy. Podľa výsledkov súťaží výhercov odmeňujú diplomami a najmladší členovia rodiny dostávajú zaujímavé darčeky – farebné encyklopédie knižných vydavateľstiev, z ktorými knižnica spolupracuje.

V septembri sa v knižnici uskutočnila súťaž Knižnica očami detí. Deti vytvárali "portrét" knižnice svojich snov v podobe koláže pomocou origami. Vo vymyslených knižniciach sa ubytovali mačiatka, sovy a iné zvieratá. Deti vymýšľali vtipné slogany knižnice, experimentovali s architektúrou vymyslenej knižnice, pridávali do koláže názvy obľúbených kníh. Takto sa vytvára pozitívny reťazec: zaujímavé tvorivé využitie voľného času, pri ktorom dieťaťu pomáhajú príbuzní - knižnica ako miesto, kde je zábava a kreatívny priestor - obľúbené knihy, ktoré si deti berú domov prečítať.

Tradične sa v septembri v knižnici organizuje pre deti prvého stupňa pasovanie za čitateľa. Prebieha formou návštevy zvláštnych domov, v ktorých žijú neobyčajní obyvatelia – knihy. O tom, ako potrebujeme vo svojom živote knihu, sa nezamýšľame. Boli časy, kedy sa knihy ešte netlačili, ale dospeli vymýšľali pre deti rozprávky a rozprávali ich ústne.

Knihy, rovnako ako aj ľudia, sa rodia, žijú a starnú. Rovnako ako aj ľudia môžu ochorieť. Najviac si knihy vážia starostlivý prístup, majú veľmi rady čistotu. Deti sú vždy veľmi aktívne v besede Načo potrebujeme knihu a rozprávajú o svojich obľúbených literárnych postavách. Potom sa odohráva rozprávková cesta do krajiny Čítanie. Prvou zastávkou je stanica Historická. Deti s veľkým záujmom počúvajú príbeh o histórii knižníc, ktoré existovali pred 5000 rokmi, keď ešte nebol vynájdený papier. Príbehy o knihách, ktoré boli písané na hodvábe v Číne, na papyruse v Egypte, na palmovom liste v Indii. Niektoré z prvých kníh sa zachovali do dnešných dní a teraz sú veľmi starostlivo uložené v najväčších knižniciach sveta. Stanica Literárna oboznamuje s tvorbou a príbehmi detských spisovateľov, deti sa delia o dojmy z obľúbených knižných

postáv. Nasleduje stanica Hudobná. Deti sa zoznamujú s Maestrom husľovým kľúčom a jeho priateľmi – Veselými notami. Chlapci a dievčatá počúvajú úryvky z piesní a hádajú, k akým rozprávkam patrí hudba. Cesta sa končí, ale naozajstná veľká cesta do sveta kníh sa u detí iba začína.

Stretnutia so spisovateľmi sa už stali tradíciou. O svojich nových dielach prichádzajú porozprávať známi charkovskí spisovatelia aj básnici.

V rámci knižného festivalu Kharkiv Book Fest sa v máji v knižnici odohralo stretnutie s charkovskou spisovateľkou Svitlanou Klimovou. Spisovateľka oboznámila hostí s „tvorivou kuchyňou“ písania románov a taktiež prezentovala novú knihu, v ktorej opisuje udalosti v Charkove v 30. rokoch minulého storočia. Na stretnutí boli prítomní priaznivci talentu spisovateľky a v závere boli všetci záujemcovia obdarovaní knihami s autogramom autorky.

Knižnica dlhodobo spolupracuje s vydavateľstvami Factor a Ranok, ktoré poskytujú svoje produkty na odmeňovanie víťazov súťaží. Najzaujímavejšie otázky, ktoré čitatelia zadávajú, boli odmenené vydavateľstvom Faktor.

Experiment knižnice rodinného čítania môžeme smelo nazvať úspešným. Nateraz je v Charkove oficiálne 12 knižníc rodinného čítania. Čas (dynamika rastu) ukázal, že v súčasnom sociokultúrnom priestore sú knižnice rodinného čítania základom pre ďalší rozvoj tradícií rodinného čítania, ako jednej z foriem rodinných vzťahov. Bezprostredne to súvisí s tým, že knižnice rodinného čítania vo svojej činnosti upriamujú pozornosť na všetky kategórie čitateľov - od detí predškolského veku po dôchodcov a sú dostupnou kultúrnou inštitúciou, kde je možné bezplatne a zároveň užitočne a zaujímavo tráviť voľný čas s celou rodinou.

Preklad: Dvoekonko Aleksandr

Jiří Walker Procházka



Fantastické literární žánry jako vstupenka do knihovny aneb

„Průlet fantastickými světy“ pro knihovny a školy

scénarista a spisovatel science fiction a fantasy, Praha

Nejdříve bych se, s dovolením, zkusil krátce představit. Jsem Jiří Walker Procházka a třicet pět let píšu fantasy, sci-fi, horory, detektivky pro děti i pro dospělé, scénáře k večerníčku „Vynálezce Alva“ nebo k dětskému komiksu z doby Leonarda da Vinciho „Fernando a Stella předbíhají dobu...“ (v komiksově revue Bublifuk). Mám doma také několik ocenění ASFFH (Akademie sci-fi, fantasy a hororu), která je již více než 20 let stále československá a ceny dostávají autoři a autorky obou zemí nerozdílně.

Kromě psaní svých knih jsem se spisovatelem Mirkem Žambochem před 13 lety stvořil dobrodružnou literární sci-fi a

fantasy řadu „Agent J.F.K.“, kam zveme zavedené i začínající autory. Nedávno vyšel již 39. díl.

Před pěti lety jsem s režisérem Radkem Volfem založil audioknižní vydavatelství Walker&Volf. V našem vlastním studiu jsme již vyprodukovali 30 audioknih v žánrech sci-fi, fantasy, hororu i detektivek. Naši narátoři patří mezi přední české herce a narátory (namátkou Martin Myšička, Otakar Brousek, Jitka Ježková, Jiří Klem, Jitka Moučková a další.) A nesmím zapomenout na základní fakt: mou ženou (a spoluautorkou) je významné česká autorka dětských knih, držitelka mnoha ocenění a uznávaná lektorka a publicistka Klára Smolíková. S manželkou přes tři roky pravidelně přispíváme do knihovnického časopisu Čtenář. Vznikají tak celé série metodicko-popularizačních článků o literárních workshopech, o fantastických literárních žánrech, o komiksech a komiksových workshopech, o významu audioknihách aj. V novém ročníku 2018 začínáme další řadou článků o našich návštěvách a poznatcích z knihoven po celém Česku, kraj po kraji.

V roce 2016 jsem začal svou literární dráhu podruhé, z trochu jiného hlediska. Začal jsem navštěvovat knihovny a školy (velice často s manželkou Klárou) s literárními pořady pro I. a II. stupeň ZŠ a pro víceletá gymnázia. Stejně tak jsem se zúčastnil mnoha akcí pro veřejnost (akce pro rodiče s dětmi, večerní besedy v knihovnách či knihkupectvích). Mými hlavními tématy jsou samozřejmě, ve shodě s mým literárním zaměřením, výše jmenované žánry, komiksy a fenomén audioknih.

Na seminář „Motivačně aktivity s dětským čitatelem“ mne pozvala ředitelka Knihovny pro mládež města Košice. Jako téma mých dvou příspěvků zvolila jednotné téma, a to popularizaci fantastických literárních žánrů v rámci II. stupně ZŠ a studentů SŠ. Můj příspěvek se jmenoval stejně jako můj pořad „Průlet fantastickými světy“.

Fakt mě potěšilo, že jsme se všemi účastníky semináře našli 99% shodu, že pokud nějak děti dostat ke čtenářství, pak je právě fantastika tou správnou cestou. A nesmíme zapomenout ani na pravidelné knihovnické akce (Fantasy víkendy či BookCony pořádané v českých knihovnách) nebo na pořádání stále více oblíbenějších LARPů. Ideální se pak pro rozvoj čtenářské komunity jeví i deskové hry, dnes nedílná součást vybavení všech knihoven. A jako třešnička na dortu jsou nejvýše položené nejrůznější soutěže s knižní odměnou. Soutěže literární,

povídkové, video soutěže, ale také klání o nejhezčí COSPLAY nebo turnaj v deskových hrách.

Pokud knihovny již dnes běžně pořádají takto koncipované a pravidelně pořádané akce, pak mohu prozradit to, co mi právě knihovnice a knihovníci říkají: „Ano, u nás stoupá počet čtenářů – a to právy a výhradně kvůli těmto aktivitám.“

A to v knihovnické branži považuji za jednu z nejhezčích vět, kterou je i v dnešní výhradně vizuální době možné slyšet. Děti, teenageři a young adult čtenáři, těch potřebujeme co nejvíc. A ke čtení je nedostane žádná tzv. povinná četba, ale jen a jen literatura, kterou si oni sami vyberou.

A i kdyby u fantasy a sci.-fi zůstali celý život, tak co? Svět se nezboří a budeme mít kolem sebe o tisíce sečtělých lidí více. Navíc mohu potvrdit, že tito čtenáři se během postupujícího věku snadno pak dostávají k dílům klasické i moderní literatury. A nečiní jim to prázdné potíže.

Protože se naučili číst velké příběhy a prožívat dramata v trochu jiných světech; v těch světech, které jsou nám, fantastům nejbližší.

Zdroje:

<http://jwp-prochazka.cz/>

https://cs.wikipedia.org/wiki/Ji%C5%99%C3%AD_Walker_Proch%C3%A1zka

<https://www.facebook.com/jiri.w.prochazka.7>

https://cs.wikipedia.org/wiki/Agent_John_Francis_Kov%C3%A1%C5%99

<https://www.walkeravolf.cz/>

<https://www.facebook.com/walkeravolf/>

<https://www.cbdb.cz/autor-98-jiri-walker-prochazka?show=knihy>

<http://jwp-prochazka.cz/reference>

Martina Wolna a Marika Zademska



MRKni do Třince

Knihovna Třinec

Vítejte v Třinci



Třinec je moderní průmyslové město v nejvýchodnější části České republiky, na hranici s Polskem a Slovenskem. První historická písemná zmínka pochází z roku 1444. Četná

naleziště železné rudy, dostatek vodní energie a zdánlivě nevyčerpatelné zásoby dřeva v Beskydech přiměly Těšínskou komoru, kterou v té době vlastnil arcivévoda Karel Habsburský, založit v Třinci železářny a v roce 1839 byl zahájen provoz první vysoké pece. Ve městě se nachází téměř výhradně ukázky moderní architektury, kromě několika památek z 19. století – např. evangelický a katolický kotel. V roce 1931 byl Třinec povýšen prezidentem Masarykem na město a v roce 2018 se stal statutárním městem.

Třinec je obklopen malebnými horami Moravskoslezských a Slezských Beskyd s vrcholy Javorový, Ostrý a Čantoryjí. Na vrch Javorový vede sedačková lanová dráha s celoročním provozem. Na vrcholu je turistická chata, lyžařský areál, stráně vhodné pro paragliding, vycházejí odtud běžkařské i turistické trasy, je to oblíbené místo Třinečanů s možností každodenního trávení volného času. Také v příměstských částech města jsou hluboká malebná údolí lákající pěší turisty a cyklisty.

Během posledních 10 let prošel Třinec výraznou proměnou, nemalé investice město vynaložilo na modernizaci infrastruktury a zvelebování města. Mezi jinými také do knihovny.

Knihovna Třinec



Knihovna je městskou knihovnou s regionální funkcí. Kromě ústřední knihovny a šesti poboček na území města se metodicky stará o dalších 24 knihoven v sousedních obcích regionu Těšínského Slezska. Od roku 1998 sídlí v centru města v budově bývalé mateřské školy, kterou se díky podpoře města podařilo v roce 2014 celkově zrekonstruovat a modernizovat, navíc s podporou evropských dotací. Knihovna získala nejen větší prostory a vstřícnou vzdušnou atmosféru, do budovy se také přemístilo infocentrum, galerie a nově přibyla i literární kavárna. Vzniklo tak skutečné centrum kultury, informací, vzdělávání a odpočinku.

Návštěvníci knihovny mají k dispozici samoobslužné půjčování, box na vracení knih nonstop, spoustu křesel a studijních míst a také novou nabídku vzdělávacích a kulturních akcí.

Základní informace

Obyvatelé města	35 000
Knihovní fond	96 000 k. j.
Počet výpůjček za rok	206 500
Počet registrovaných čtenářů za rok	5 800
Počet návštěvníků knihovny a rok	104 611
Počet akcí pro veřejnost za rok	800
Počet návštěvníků akcí za rok	35 000

Knihovna Třinec ale není standardní knihovna, protože kromě svých základních tradičních funkcí se věnuje spoustě dalších aktivit a činností. Pojďme se tedy společně podívat, jaká knihovna v Třinci je.

Knihovna strategická

Tvoříme společně vizi a cíle směřování. Jako tým.

Činnost knihovny je postavena na strategickém a koncepčním plánování, na kterém se podílí všichni zaměstnanci knihovny, i uklízečky. Strategie se tvoří každých pět let. Na společných půlročních workshopech pracovníci hodnotí uplynulé období, analyzují současnou situaci, mapují okolí knihovny (konkurenci) a komunitu a její potřeby. Všichni společně tvoří vizi a určují cíle pro následující období.

Knihovna komunitní

Tvoříme otevřený prostor pro naše město.

Základním pilířem pro další směřování knihovny je naplňování vize komunitní knihovny. Budovat knihovnu jako místo pro lidi, jejich setkávání, propojování, k vytváření a realizaci společných nápadů, pomáhajících nejen rozvoji jednotlivců, ale také města jako komunity. Tento směr je globální a celosvětový a třinecká knihovna se tímto směrem vydala už v roce 2005, kdy se otevřela prvním partnerstvím, vyšla do ulic a během uplynulých let vytvořila několik komunitních platforem, které fungují dodnes, například Klub seniorů DUHA, celoměstské akce Prázdniny v 3nci, Den pro rodinu apod. Přesto je knihovna v této oblasti stále se učící a na cestě a v současné době ve spolupráci s Masarykovou univerzitou v Brně zavádí nové metody a přístupy ke komunitnímu plánování a designování svých služeb.

Knihovna akční



Vedle komunitních a vzdělávacích aktivit je snahou knihovníků vytvářet originální vlastní akce, které mimo jiné dávají prostor pro nápady jednotlivců. Vedení

knihovny cíleně buduje tým a vytváří pracovní prostředí podporující kreativitu a podporu k realizaci vlastních nápadů. Ročně se díky tomu v knihovně uskuteční přes tisíc akcí.

Představte si, jak vypadá takový den v knihovně v Třinci. Ráno v 8 hodin přichází první školní třída na knihovnickou lekci do Knihovny pro děti, zatímco celá budova se pomalu probouzí. Během dopoledne se v Knihovně pro děti prostrídají tři někdy i čtyři třídy. A není výjimkou, že některý z knihovníků souběžně vyjede s programem za dětmi mimo knihovnu, buď do školičky, nebo do školy. Postupně přicházejí další návštěvníci. Čtenář přicházející si půjčit knížky se na schodech potkává s aktivní a vesele naladěnou seniorkou, která míří na kurz němčiny v rámci Klubu DUHA a mezi nimi se proplétají děti a mámy z montessori kroužku. Ten už v knihovně probíhá čtvrtým rokem a prošlo jím už několik desítek třineckých rodičů s prťaty. Přes poledne se budova chvíli uklidní, ale knihovníci už připravují vše na odpolední akce. V jednom sále proběhne dílna trénování paměti, ve druhém sále přednáška o regionální historii nebo cestovatelská beseda nebo další z celé řady akcí. A v Knihovně pro mladé se po škole schází parta kamarádů, aby vyzkoušela novou deskovou hru. Ani se nenadějete a je večer. I po zavření knihovny se občas ještě uskuteční literární večer, promítání v rámci filmového klubu nebo jazzový koncert.

Jaké akce Knihovna Třinec realizuje? Vezměme to od těch nejmenších. Klíčovými akcemi jsou knihovnické lekce připravované pro žáky od mateřských po střední školy, těch ročně proběhne zhruba 450. Pro děti dále knihovníci chystají čtenářské kluby, nocování v knihovně, kreativní dílny nebo soutěže. K nejzajímavějším a originálním patří Pohádkový les a letní scénická čtení Večerničky naživo. Mezi klíčové priority knihovny patří budování partnerství se školami a prosazení systematické spolupráce v oblasti informačního vzdělávání a podpory čtenářské gramotnosti. Cílem je nastavit takový systém, aby děti od předškoláků po opuštění základní školy prošly každý školní rok

knihovnickými lekcemi a naučily se postupně pracovat s textem, informacemi, ověřovat je a hodnotit, citovat a tvořit vlastní texty, a postupně se propracovaly až k mediální gramotnosti.

Pro mladé je nabídka velmi odlišná. Díky tomu, že v knihovně je samostatné oddělení pro dospívající a mladé lidi, může se systematicky a cíleně této skupině věnovat. Vedle spolupráce s vyšším stupněm základních škol a středními školami se věnuje akcím tematickým a žánrovým a ty vytváří společně s mladými lidmi. Jsou to například horrornočky, fantasy a sci-fi mini festivaly, únikové hry, ale i workshopy z oblasti ekologie, lidských práv, jak být aktivním občanem a podobně. Díky velkému fondu deskových her tu probíhají tzv. deskohraní a pravidelně je možné si přijít vyzkoušet virtuální realitu či jiné technologické novinky. V knihovně funguje dobrovolnické centrum pro mladé lidi, kteří se zapojují do kulturních aktivit knihovny i města, dále Rada mládeže a Informační centrum pro mládež. Knihovna pro mladé je také místním spoluorganizátorem mezinárodního festivalu o lidských právech Jeden svět.

Dospělí si můžou vybrat z nabídky vzdělávacích i kulturních akcí. K nim patří například zájmové kurzy pro rodiče, historicko-regionální přednášky, cestovatelské besedy a festivaly, oblíbená scénická čtení LiStOVáNí. Vlajkovými projekty jsou třinecké Literární večery, přinášející do Třince současné české autory a zajímavé hudebníky a Kulturní a komunitní kurátoři. Tato originální platforma je založena na hledání zajímavých partnerů, ať už jednotlivců nebo organizací, kteří společně s knihovnou vytváří programy z oblasti kultury či hudby, ale i přednášky a debaty reflektující aktuální dění ve společnosti.

V neposlední řadě je nutno zmínit i aktivity knihovny směrem k hendikepovaným spoluobčanům. V rámci naplňování konceptu tzv. bezbariérové knihovny probíhá už čtvrtým rokem projekt Společně bez bariér, díky kterému se postupně navazuje spolupráce s organizacemi

a jedinci s různými znevýhodněními, např. mentálně postiženými, nevidomými, lidmi s psychickými problémy a nově také s neslyšícími.

Knihovna rozšířená



Jak již bylo zmíněno, třinecká knihovna je nestandardní už v tom, že má tři základní oddělení – Knihovnu pro děti, Knihovnu pro mladé a Knihovnu pro dospělé. Kromě toho navíc provozuje také městské informační centrum a galerii současného výtvarného umění. Infocentrum zajišťuje tvorbu infosystému města Třince s přehledem všech služeb, organizací a dění ve městě, poskytuje turistické i občanské informace a doplňkově prodává propagační předměty a vstupenky na akce v celé ČR.

Galerie města Třince vznikla v roce 2012 z iniciativy vedení města, protože v Třinci chyběl profesionální výstavní prostor. Během té doby se povedlo malé provinční galerii získat respekt na umělecké scéně díky velmi kvalitní dramaturgii a vystavování aktuálně nejlépe hodnocených umělců z Česka, Polska a Slovenska. Galerie vedle výstavní činnosti organizuje přednášky popularizující umění a také artový filmový klub.

Knihovna jako tým

Za vším hledej lidi.

Knihovna je tým lidí, kteří se naučili myslet a jednat strategicky a umí nacházet partnery a rozvíjet partnerství. Tým lidí, který umí podpořit individualitu a nápady jednotlivců, díky nimž knihovna realizuje originální program. Je seskupením lidí, kteří myslí komunitně, umí naslouchat druhým, umí si vyjít vstříc a lidí, kteří se neustále učí, tak aby byli vždy připraveni nejen pomáhat svým čtenářům a návštěvníkům i sobě navzájem, ale také na změny, které přinese budoucnost. Do budování a rozvoje týmu vkládá vedení knihovny velkou energii i prostředky. Od podpory každého zaměstnance v jeho osobním rozvoji, přes pečlivý výběr nových, prosazování jejich, v rámci možností, co nejlepšího odměňování až po pravidelné společné týmové pobyty. A to vše se knihovně vrací prostřednictvím jejich nadšení a energie, se kterou tvoří své projekty a realizují vlastní aktivity, i radosti a ochoty, jež dávají do služeb a věnují všem návštěvníkům přicházejícím do knihovny.

Bez nadsázky lze prohlásit, že v Knihovně Trinec vládne dobrý a veselý duch a nezbývá než vás pozvat, abyste se o tom přesvědčili na vlastní oči a kůži.

O všech aktivitách a projektech knihovny se podrobně dozvíte na webových stránkách knihovnatrinec.cz, galerietrinec.cz a info-trinec.cz.

Luboslava Gottwaldová



Bocian Maľko (Helena Haraštová)

Krajská knižnica v Žiline

Doba trvania : 50 min

Cieľ podujatia :

- Hravou formou podporiť a rozvíjať čitateľskú gramotnosť a kultúru čítania.
- Vymenovať charakteristické znaky bociana.
- Prepojiť text so životom a premýšľať o ňom.
- Rozvíjať komunikačné kompetencie.
- Zapájať zmyslové vnímanie.
- Zážitkovým učením získať poznatky o Afrike, kde bociany odlietajú a identifikovať tento kontinent na mape.
- Rozvíjať kritické myslenie pri dopade nesprávneho výberu materiálu pri stavbe hniezda.

Cieľová skupina :

Predškolyáci a žiaci prvého ročníka ZŠ

Pomôcky :

Obrázkový materiál, vyrobený bocian, pierko, hniezdo, vajíčko z polystyrénu, drevené paličky imitujúce zvuk klepania zobáka, mapa Európy a Afriky, vhodný a nevhodný materiál na stavbu hniezda (šnúry, drôty, plienka, igelitové vrecká), materiál pre tvorivé dielne na výrobu bociana.

Priebeh podujatia:

1. Privítanie a predstavenie – vzájomne sa s deťmi predstavíme a zoznámime sa, začnem ja – poviem svoje meno a obľúbené zvieratko, potom hodím prvému dieťaťu loptičku, povie svoje meno a obľúbené zvieratko
2. Uvedenie témy - ktorou je bocian – deti sa spýtame, či vedia, na aké písmenko začína toto slovo, ak deti nepoznajú písmenko B, môžu si dvoma prstami prejsť po šmirgľovom papieri na ktorom je písmenko B
Úloha : vymyslieť slovo na písmenko B (prípadne ho aj vytlieskať)
3. Zapojenie deti do diskusie o bocianovi, či ho už videli naživo a ...

Ako vyzerá : Sú to naše najväčšie vtáky - akú majú farbu, že konce letiek sú čierne a zobák s nohami sú oranžovo-červené, ako spoznajú mláďa ? (keď má bocian čierne nohy a čierny zobák)

Spôsob pohybu : chôdza (brodenie) a let (využívajú stúpavé prúdy, nevytvárajú letovú formáciu)

Hra : Zahráme sa na bociany – deti imitujú bocianov – majú dlhý krk, dlhé nohy, robia veľké kroky, chôdza je pomalá, rozvážna, no za koristou dokáže bocian aj utekať. V poli, keď striehne pri myšacej diere, vydrží dlho stáť na jednej nohe.

Zvukový prejav – klopanie zobákom, klepotom sa zdravia na hniezde, zvuk vzniká rýchlym zatváraním a otváraním zobáka. Časť deti dostane drevené paličky a zvukovo sa participujú napodobňujúc rozprávkové klopanie zobákov

Čím sa živí Ukazujem obrázky zvierat, deti hovoria ich mená a dávajú obrázky na tabuľu – mlok, žaba, had, myš, jašterica, ryba, hmyz, hraboš, krt

Kde sa vyskytuje všade tam kde je rovinka a voda, sťahuje sa do blízkosti ľudských obydľí, kde je chránený pred dravcami – obrázky hniezd

Postavenie hniezda : deti vyberajú z množstva ponúknutého materiálu ten, ktorý je vhodný na stavbu hniezda. Ukáže sa im vyrobený zmenšený model hniezda. S deťmi sa porozprávame, prečo nie všetok ponúkaný materiál je vhodný, aké sú následky použitia človekom vyprodukovaného odpadu, ktorý je pascou pre vyliahnuté mláďatká a ako by sa dalo tomu zabrániť, čo môžu oni pre to urobiť.

4. Priebeh hniezdenia : Keď si bociany postavili hniezdo, znesú tam vajíčko (deťom sa dá kolovať vajíčko), ktoré si strážia a sedia na ňom – keď si deti prezrú vajíčko, dáme ho do hniezda a posadíme na neho nášho vyrobeného bociana, nasleduje vyliahnutie mláďatiek, ktoré sa neskôr pokúšajú stavať na nôžky a lietať.
5. Básnička : Teraz už keď vieme ako si bocian stavia hniezdo a ako sa stará o maličké bociančatká, tak sa o tom spoločne naučíme básničku. Deti sa spýtame či vedia, čo je básnička a rým (dom/strom, kvet/svet, žblnky/vlnky, opica/škorica)
Elena Čepčeková : BOCIAN

Zletel bocian v našom poli,
spravil hniezdo na topoli,
jak ho pláta, tak ho pláta,
pre maličké bociančatá.

6. Predstavenie knihy – deti predvídajú, o čom príbeh môže byť, čo si myslia, čo bocian Maťko zažije
7. Čítanie :

Prvá zastávka :

**„bocianí susedia hovoria o akejsi ďalekej ceste,
strýko Rudolf dokonca študuje nejaké mapy“**

Deti sa spýtame, aká ďaleká cesta sa v knižke myslí, prečo a kedy bociany odlietajú (je to sťahovaný vták, nie stály)

Odlietajú na jeseň do teplých krajín, kde majú dostatok potravy. Tam si cez zimu oddýchnu – viete deti kedy je jeseň? Keď fúka silný vietor – fúúúúakajte

Pred cestou na juh slávnostne krúžia ponad krajinu - obrázok

Či vedia čo je mapa, na čo sa používa (nestratiť sa , priestorové cítenie), a na čo by ju ujo Rudolf mohol potrebovať.

Druhá zastávka :

„Toto je púšť na Blízkom východe“

Deti povedia, čo je púšť, ako to tam vyzerá a snažia sa ju nájsť na mape. Volá sa Sahara – je to najväčšia púšť na svete. Je tam aj najteplejšie miesto na svete - 50 stupňov.

Spýtame sa ich, či vedia, že miesto uprostred púšte, kde je možné nájsť vodu, sa volá oáza – nie je to len kopa piesku. Na niektorých jej miestach nezaprší aj niekoľko rokov, rastú tam kaktusy, ktoré majú hlboké korene, voda sa nachádza v stonke.

Ktoré zviera sa dokázalo prispôsobiť krutým podmienkam púšte? Ťava jednohrbá – ukážeme obrázok

Tretia zastávka :

**„Letíme okľukou, ale zato si môžeme po ceste
oddýchnuť. To by sme nad morom nemohli.“**

Deťom vysvetlíme, že migračné trasy bociana sú prevažne nad pevninou, aby si mohli počas cesty oddýchnuť. Idú dvoma cestami – cez Gibraltár alebo cez Izrael

Počas cesty si robia prestávku na oddychových miestach, aby sa najedli – bocianí motorest - obrázok

Štvrtá zastávka :

„Konečne v Afrike“

Deti ukážu na mape, kde je Afrika a zapájajú sa do diskusie, čo všetko vedia o Afrike. Povieme im, že Afrika je tretí najväčší

kontinent, že sa mu hovorí aj „čierny kontinent“ a prečo, a že bociany majú čiernu farbu symbolicky aj vo svojom perí.

Deťom porozprávame, že prvý človek pochádza z „čierneho svetadielu“, že tam žijú rôzne kmene, ktoré sa od seba odlišujú aj výzdobou – z rôznych vecí, ktoré sa im páčili, ktoré ich zaujali – vytvárajú krásne umelecké diela v podobe vyrezávaných masiek, bubienkov z kozích koží alebo drevených korálikov – všetko ukazujeme deťom na obrázkoch alebo v náučnej knižke pre deti.

ÚLOHA : každý dostane malú samolepku a nalepí ju na našu mapu tak, aby sme videli ako letia bociany z Európy do Afriky – vytvoríme cestičku.

Piata zastávka :

„Matko sa zvedavo obzerá okolo seba – noví africkí kamaráti vyzerajú milo“

Kto sa teší, keď spozná nových kamarátov? Čo za kamarátov tam stretne a spozná bocian Matko?

Stretne tam aj kráľa zvierat- viete, ktoré je to zvieratko? (lev)

Deti si vyťahujú z krabičky obrázky zvierat žijúcich v Afrike, pomenujú ich a magnetkami pripevnia na mapu Afrikyktorá je na tabuli.

Šiesta zastávka :

„Domov sa už vrátila jar, vraciame sa na sever“

Jarný prílet bocianov vrcholí začiatkom apríla , prvý priletí samec a celý cyklus sa znova opakuje.

ÚLOHA: Dieťa dostane na prštek malého vtáčika , jeho úlohou bude sústrediť sa , aby vtáčik nespadol a dookola sa s ním otočiť- imitovať let bociana vracajúceho sa z Afriky –, točte sa dookola a vtáčik letí a letí a priletí domov a bezpečne doletel – ostatní môžu zatlieskať.

Na záver si zopakujeme s deťmi, čo sme si o bocianoch povedali a spýtame sa ich, či si pamätajú básničku, ktorú sme sa spoločne naučili. Povieme im, že aj takúto krásnu knižku si môžu požičať vo svojej knižnici.

Do škôlky/školy dostanú deti nakopírované A4, kde sú nakreslené časti bociana, z ktorých si po vystrihnutí a zlepení vyrobia svojho bociana.

Marika Zadembská



Dvě knihy Petra Horáčka

Knihovna Třinec

Zdroje:

HORÁČEK, Petr. *Husa Líza*. Vydání druhé. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1294-2.

HORÁČEK, Petr. *Papuchalk Petr*. Vydání druhé. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0361-2.

Po přivítání s dětmi a krátkém seznámení (využívám k tomu papírové lepy, ať mohu děti oslovovat jmény a nemusím ztrácet příliš času dlouhým představováním) ukazuji dvě knihy, se kterými budeme pracovat.

Zatím jen knihy jako takové, bez toho, abych prozradila název nebo autora. Knihy položím doprostřed mezi děti. Než budu knihy číst, zkusíme je společně trochu prozkoumat.

AKTIVITA DVĚ KNIHY – „Co mají tyto knihy společného?“

(tvar, na obou je na obálce zvíře, obě jsou z knihovny, stejný autor, stejný znak, červený štítek, nakladatelství, stejné písmena, stejná tloušťka, ...)

„Dnes začneme touto žlutou knihou (Papuchalk Petr), na které je tento podivný barevný pták. Víte o jakého ptáka jde? Žije u nás? Viděl ho už někdo?“

Papuchalk – pokud děti neví, řeknu pár zajímavých faktů (samec a samice jsou stejně zbarvení, starají se společně o jedno vajíčko, nejen že létají, ale jsou také skvělí plavci, potápí se do hloubky, aby nalovili do svého zobáčku malé rybičky, ...). Ideálně ukážu papuchalky v encyklopedii, popř. pustím ukázkou z youtube.

Než knihu přečtu, budeme si chvíli povídat. (Nemusíme se věnovat všem otázkám, děti se mohou hodně rozpovídat. Počet a typ otázek bych zvažila podle času, který mám.)

- Už jste někdy zažili hodně velkou bouřku?
- Byli jste někdy za bouřky nebo vichřice venku?
- Zažili jste už někdy bouřku na moři?
- Báli jste se? A čeho?
- Už jste se někdy ztratili?
- Jak jste se při tom cítili?
- Jak do dopadlo?
- Kdo vám pomohl?

„Hrdinové naší knihy se jmenují Petr a Pavel. Jsou to nejlepší kamarádi.

Jsou stejní? Máte i vy nejlepšího kamaráda?“

HRA, kterou si teď zahrajeme, se jmenuje **Hádej, o čem bude příběh.**

Dětem ukazuji indicie, podle kterých by se měly pokusit vymyslet svůj vlastní příběh.

- moře, bouřka, papuchalk Petr a Pavel, velryba
(Indiciemi mohou být obrázky, popř. to mohou být ukázky z youtube pro umocnění atmosféry - ZVUK bouřky, vichřice - OBRAZ bouřky na moři - VIDEO papuchalkové - VIDEO velryba.)

Děti se pokusí během pár minut vymyslet svůj vlastní příběh. Stačí pár vět. Mohou tvořit i ve skupinách nebo dvojicích.

Vyslechnu si je společně a poděkuji jim za snahu. Každý příběh je výjimečný a zajímavý.

„A nyní uvidíme, jaký příběh pro nás vymyslel a napsal pan Petr Horáček.“

ČTEME knihu – čtení zastavuji a prokládám otázky. (Předvídám co bude dál, ptám se např. kde se Petr po bouřce probudil, zda má hledat Pavla dál, nebo si už najít nového kamaráda. Co byste doporučili někomu, kdo se ztratil? Dalo by se něco poradit Petrovi?)

Po dočtení knihy mohu rekapitulovat nápady dětí a skutečný příběh v knize.

Nehodnotím. Každý je originál. Nejsou lepší a horší.

Otázka na děti: *„Dokázali byste namalovat papuchalka? Věřím, že ano. Pomůže nám s tím přímo Petr Horáček.“*

Video - Petr Horáček - Kresba Papuchalka (2:03)

Zdroj: <https://www.youtube.com/watch?v=PXpzRlf595E>

Hotové obrázky s dětmi vyložíme na zemi a vytvoříme malou galerii. Vybarvit, ať už po vzoru Petra, nebo jakkoli jinak, si děti mohou ve školce.

„A protože jsme teď dlouho seděli, soustředili se na čtení a kreslení, je čas si trochu zacvičit. K tomu se báječně hodí naše druhá kniha. Ta se jmenuje Husa Líza.

Uděláme si speciální knižní rozcvičku. Nevěřili byste, kolik se do takové malé knihy vejde zvířat.“ (Můžeme si obrázky zvířat vyložit do kruhu. Tímto si je představíme a pojmenujeme.)

Knižní rozvička (čtu a názorně dětem ukazuji):

- netopýr - rozkročíme nohy, hlavu skloníme dolů a máváme rukama, jako netoppýr, který visí hlavou dolů a máchá křídly
- tukan - klapeme velkými zobáky (tleskáme rukama)
- tučňák - kloužeme se po ledě (pohyb jako bruslení na ledě)
- žirafa - natáhneme ruce nahoru, jako dlouhý krk má žirafa

- slon - uděláme sloní chobot a stříkáme vodu na všechny okolo
- klokan - skáčíme jako klokani
- pštros – běžíme na místě, jak nejrychleji dovedeme
- tuleň - potápíme se a plaveme v moři (nadechneme se a na chvíli zadříme dech)
- lev – řveme jak lev

Opět můžeme čtení ještě ve druhé části zastavovat a předvídat, co se stane dál. Opakujeme si jednotlivá zvířata.

Jako odměna nakonec může být krátký animovaný film vytvořený podle knihy:

https://www.youtube.com/watch?v=QREqyq_ZRwY

Tibor Hujdič



Nevymýšľaj – hľadaj!

Načo vymýšľať, keď všetko (no dobre - skoro všetko) je už vymyslené? Využitie hotových vzdelávacích podujatí pre žiakov druhého stupňa z webu.

Pán Mrkvička, Bratislava

Ciele:

- Otvoriť v knižnici dvere aj pre učiteľov iných predmetov ako slovenský jazyk.
- Otvoriť dvere do knižnice žiakom druhého stupňa.

Cieľová skupina: cca 25 - 30 žiakov 5.-9. ročníka ZŠ

Príprava:

- Pripravíme si v miestnosti kruh zo stoličiek bez bariér (žiadne stoly a pod.).
- Nachystáme si do kruhu vedľa svojej stoličky flipchart s papierom a fixkami, papiere A4 a perá pre skupinky žiakov, nakopírujeme text pre každého žiaka.

Dĺžka aktivity: 45 až 60 min.

Nápad vznikol, keď som natrafil na článok „Webstránky a vzdelávacie materiály pre učiteľov“ od progresívneho učiteľa geografie Petra Farárika na webe www.lepsiageografia.sk. Vytvoril zoznam inovatívnych vzdelávacích materiálov pre učiteľov zoskupených podľa predmetov (dejepis, občianska náuka a etická výchova, geografia, slovenský jazyk...).

Poviete si: ale veď to sú metódy pre učiteľov a nie knihovníkov... Prečo by sme po týchto materiáloch mali siahnuť?

Metódy na ktoré článok odkazuje totiž nie sú klasikou - idú proti prúdu štandardného učenia v škole, ktoré žiakov nudí a otravuje – aktivity sa vyhýbajú frontálnemu vyučovaniu, diktovaniu poznámok, memorovaniu. Naopak otvárajú dilemy, problémové otázky k téme, prebúdzajú zvedavosť. A to nie je na školách vôbec bežné. Poviete si: „no ale veď tu nejde o čítanie kníh...“ A to je pravda :). Ide tu totiž o vzdelávanie – a to je v knižniciach občas v úzadí. Akoby čítanie za účelom vzdelávania nebolo čítaním. Akoby sa za čítanie dalo považovať iba čítanie dostatočne hrubej beletrie...

Takže čo odporúčam: Nájdite si článok „Webstránky a vzdelávacie materiály pre učiteľov“ (na stránke www.lepsiageografia.sk), kliknite si na predmet ktorý máte radi a potom sa „pohrabte“ v odporúčaniach. Nájdite si tému, ktorá sa hodí pre žiakov, ktorých chcete pozvať a vyberte si vyučovaciu hodinu, ktorá sa vám najviac páči. A potom – smelo do toho!

Pre inšpiráciu: V predmete „Občianska náuka a etická výchova“ nájdete vynikajúce témy ako Klamstvá a konšpirácie, Rómovia – Mýty a fakty či Korupcia. Jedna téma lepšia ako druhá. Veľmi ma napríklad pobavila téma „Ako sa šíria falošné správy? Online hra“ s odkazom na server iROZHLAS.cz, kde si v roli dezinformátora môžete zahrať hru v ktorej skúsíte ovplyvňovať verejnú mienku. Zahrať so žiakmi hru (hru by hrali žiaci „naživo“ a premietali by sme ju dataprojektorom na plátno) a následne vyvolať diskusiu na tému ako nesadnúť na lep konšpirátorom by bola skvelá zábava.

Ukážková hodina

V článku „Webstránky a vzdelávacie materiály pre učiteľov“ som si v predmete „Občianska náuka a etická výchova“ vybral príručku „Školy, ktoré menia svet“. V nej som našiel aktivitu „Odhaľovanie základných metód manipulácie“ pre žiakov deviateho ročníka. Je založená na práci s vymysleným textom „Dávajte si pozor, čo pijete, aby vás to nezabilo.“ V texte je použitých množstvo drobných slovných manipulácií. Pri práci s textom sa žiaci učia tieto manipulácie rozpoznať a pomenovať.

Aktivitu „Odhaľovanie základných metód manipulácie“ z príručky „Školy, ktoré menia svet“ umiestnenej na stránke <http://www.globalnevzdelavanie.sk/> nebudem prepisovať do tohto materiálu. Stačí pár klikov a vyhľadáte si ju na webe.

Spomeniem len pár poznámok k realizácii, keďže aktivitu by som predsa len začal a skončil trochu inak:

- Keďže pracujeme so žiakmi, ktorých nepoznáme, venoval by som začiatok spoznaniu sa (plus nalepeniu menoviek na tričká).
- Najprv by som otvoril tému „klamstvo“. Žiaci by v skupinkách uvažovali prečo ľudia klamú a rozprávali príklady. Jeden z dôvodov prečo ľudia klamú, je aj „kvôli zisku“, čo je aj téma aktivity (snaha predať výrobok tvrdením, že pitná voda je v skutočnosti jedovatá).
- Následne by som realizoval aktivitu podľa návodu z príručky. Na konci by som však pridal aktivitu – v skupinkách napísať článok na predaj filtra na vodu, ktorý by nebol manipulatívny.
- Nasledovala by diskusia o rozdieloch medzi pravdivo napísaným a manipulatívnym článkom.

Po hodine so žiakmi som si uvedomil ako veľmi, veľmi, veľmi je takáto práca so žiakmi potrebná. Zacitujem jedného zo žiakov – na otázku „ako spoznáte čo je pravda?“ odpovedal: „pravda je to, čo si myslí väčšina“. Rozmýšľam čo by na tú otázku odpovedal Giordano Bruno, ktorého upálili v roku 1600 za tvrdenia, že Zem obieha okolo Slnka a že Vesmír je nekonečný...

Ľudmila Hrdináková



Knižnica je priestor, ktorý dáva neskonalé možnosti

Katedra knižničnej a informačnej vedy, Filozofickej fakulty
Univerzity Komenského v Bratislave

V dnešnej modernej uponáhľanej dobe, kedy deti trávajú najviac času pri televízii, počítači, tablete či s mobilom v ruke, je najvyšší čas obrátiť ich pozornosť späť ku knihe. Dnes už je nepopierateľné, že čítanie podporuje rozvoj rozumových schopností a predstavivosť detí, učí dieťa jazyku a emóciám a posilňuje ich sociálne cítenie (1). Čítanie je jedným z najúčinnějších spôsobov budovania tzv. „jazykových“ neurónových spojení v rastúcom a rozvíjajúcom sa mozgu dieťaťa, a teda i rozvoja silného základu pre jeho kognitívny vývin (2). Knihy ponúkajú prístup k životom a príbehom mimo hraníc obmedzenej priamej skúsenosti dieťaťa – k príbehom, ktoré nás učia byť empatickými (3). Čítanie je v našej spoločnosti jednou zo základných ľudských zručností, veď čítanie, spoločne s písaním a počítaním, je to prvé, čo nás v škole učia. Napriek tomu sa čím ďalej tým viac zrkadlí v spoločnosti problém krízy čítania. Problematike detského čitateľstva sa v minulom roku venovalo niekoľko významných štúdií, ktoré potvrdili trend klesajúceho záujmu o čítanie a ukázali ho v nových súvislostiach (4). Medzi nepochybne sľubné stratégie budovania čitateľského záujmu a motivácie je posilňovanie rovesníckeho čítania mimo povinného

čítania, pri uplatňovaní ktorej má veľkú šancu na úspech práve neformálne prostredie knižnice. Tohtoročné *Motivačné aktivity* boli jasným príkladom toho, že práve knižnica môže kolektívnymi aktivitami a podujatiami prispieť k posilňovaniu rovesníckeho čitateľstva.

1 Knižnica pre predškolákov

Knižnice majú určite vždy radosť z predškolských čitateľov – sú úprimní, nadšení, spontánni a emocionálne „napružení“. S neskrývaným zápalom vítajú všetky aktivity – veď byť v knižnici znamená, že sú už „veľkáči“.

Pre túto vekovú kategóriu je charakteristický žánrový synkretizmus – potreba spájať prečítaný príbeh s ďalšími činnosťami a mentálnymi aktivitami (kreslením, dramatizovaním príbehu, hraním sa, spievaním a pod.). Z hľadiska kognitívnych schopností je dané obdobie obdobím vynárajúcej sa narativity a kauzality a každý literárny príbeh výrazne podporuje dané schopnosti. V predškolskom období sa prudko rozvíjajú aj iné rozumové schopnosti – schopnosti implikácie, usudzovania a odvodzovania, ako aj schopnosti inferencie – schopnosti spájania informácií práve získaných čítaním (počúvaním) so znalosťami doterajšími. Intenzívne sa môžu rozvíjať i schopnosti vizualizácie textu na podnet počutého. *V danom období je vhodné zamerať sa na:* počúvanie s porozumením, formovanie emocionálneho prežívania a vizualizácie príbehu, formovanie ranej čitateľskej motivácie, precvičovanie základných čitateľských prekurzorov: fonematického uvedomovania, ortografických schopností a zrakovej citlivosti, rozširovania slovnej zásoby a poznávania kontextov. Dôležité je i formovanie citu pre príbeh.

V rámci *Motivačných aktivít* sme pre predškolských čitateľov mohli sledovať dve podujatia – „*Bocian*“ a „*Kde je Petr a kde Pavel?*“ – ktoré príjemne prekvapili a dokázali, že pracovať s predškolákmi je milé, tvorivé, ale i obohacujúce. Obe lektorky žiarili radosťou a živou, naplňajúcou motiváciou.

1.1 „Bocian“

Knižnica je priester, ktorý učí poznávať a chrániť

Lektorka podujatia *Luboslava Gottwaldová* (Krajská knižnica, Žilina), predstavila podujatie pre predškolákov – predčitateľov, ktoré v sebe snúbilo poznávanie a prežívanie – múdrosť a lásku.

Úvod podujatia sa niesol v duchu precvičovania fonematického uvedomovania a schopností fonematicko-ortografickej korešpondencie – nevyhnutných schopností pre nácvik techniky čítania a počiatkové čítanie (napr. *Na aké písmenko sa začína „BOCIAN“?*, *Ako vyzerá písmenko „B“?*, *Odkiaľ ho poznáte?*, *Čo sa ešte začína na „B“?*...)

Ďalšia časť podujatia bola zameraná na sprostredkovanie faktografických informácií a poznávanie, ktorého efektivita umocňovaná poznávaním všetkými zmyslami (pohľadte si, ovoňajte, ohmatajte...) a pohybovými a interaktívnymi aktivitami (predškoláci imitovali ako stojí bocian, ako klapoce zobákom, ako spí a pod.). Takto prešlo podujatie životom bociana od vajíčka až po hniezdenie a odlet do teplých krajín, pričom detskí čitatelia boli neustále v akcii. I frontálny výklad účinne prekladala lektorka otázkami, ktoré nielen ozvláštnili výklad, podporovali zvedavosť, počúvanie i pozornosť detských recipientov, ale pomáhali formovať schopnosti inferencie, kauzality a usudzovania.

Otázky typu *Čo sa stane...?* alebo *Ako vyzerá...?* dávala lektorka možnosť uplatniť riadenú vizualizáciu, ale i stimulovala u predškolákov schopnosť verbalizácie a popisu. Keďže majú predškoláci zvláštny cit pre mláďatká, obrátením pozornosti práve na bocianie mláďatká možno sformovať zvláštny druh empatie.

Celé podujatie malo ekologické podložie, ktoré lektorka systematicky budovala konfrontáciou života bociana so súčasným prostredím (*Čo sa stane, ak bocian využije pri stavaní hniezda igelitové vrečko?*), ale i poukazom na činnosť ochranárov (*Ochranári sa snažia zabrániť, aby bociany nestavali hniezda na elektrických stĺpoch...*).

Z hľadiska metodiky podujatie spĺňalo požiadavku názornosti, pretože intenzívne využívalo obrázky, reálne predmety (seno, hniezdo) a zástupné rekvizity (vajíčko, bocian).

Príbeh v poslednej časti podujatia priniesol príbeh malého bociana, ktorý jednak zintenzívnil *emocionálnu rovinu* a *zážitkovosť* celého podujatia, jednak demonštroval knihu ako aktívny a funkčný prvok knižnice.

Reflexiou na celé podujatie a záverečnou bodkou môže byť výtvarné stvárnenie bocianika, ktorého si deti môžu odniesť domov (i s pekným rozpráváním a atmosférou v knižnici).

1.2 „Kde je Petr a kde Pavel?“

Knižnica je priestor, ktorý učí byť, cítiť a milovať

Podujatie pre predškolský predčitateľský vek lektorovala *Marika Zadembská* (Knihovna, Třinec), ktorá svojím výkonom dokladovala profesionálny prístup, skúsenosť i nadšenie lektora v knižnici ideálnym spôsobom.

Úvod podujatia sa (ako v predchádzajúcom prípade) zameril na čitateľské prekurzory

K výbornej atmosfére podujatia prispelo nielen personalizované privítanie menovitým oslovením každého malého čitateľa, ale i výborný výber kníh – *Papuchalk Petr* a *Husa Líza* autora a ilustrátora Petra Horáčka. Obe knihy sú mimoriadne imaginatívne a rozvíjajúce s výrazne obraznými textami a očarujúcimi ilustráciami. Sú malými príbehmi o veľkých témach.

Príbeh o mníšikovi Petrovi (*Papuchalk Petr*) prináša témy putovania a veľkej tajomnej cesty, prekonávania nebezpečenstiev, veľkej straty, hľadania priateľa a priateľstva i tému veľkého / magického pomocníka v útrapách (veľryba). Všetky menované témy sú pre predškoláka, ktorý je vo fáze intenzívnej individuácie a individualizácie, veľmi potrebné a stimulujúce. Veď i on je na neznámej ceste osamostatňovania sa a dobrodružstiev mimo bezpečný kruh rodiny a v období hľadania prvých priateľstiev. V tematike knihy možno cítiť aj v rozprávkovej metafore zahalenú tému z Islandu strácajúceho sa symbolu krajiny – vtáčika mníšika.

Hlavnú časť tvorilo lineárne predčítanie príbehu mníšika Petra s používaním a demonštráciou ilustrácií z knihy. Sprítomňovanie a emocionálny náboj príbehu docieľovala lektorka interakciou a metódou otázok a odpovedí, ktoré siahali do empirickej skúsenosti a pocitov detí (*Ako vyzerá búrka na mori?, Ako spievajú veľryby?, Kto z vás sa už stratil?, Ako/aké to bolo?*).

Autenticitu a emocionálny zážitok stupňovala lektorka veľmi funkčne – audiovizuálnymi ukážkami búrky na mori a spevu veľrýb. Čiastková aktivita, v rámci ktorej mali deti utvoriť príbeh, demonštrovala i posilňovala vynárajúce sa naratívne schopnosti predškolákov.

Kreslenie vtáčika prebehlo veľmi nezvyčajným spôsobom – modelovanie kreslenia prezentoval audiovizuálny záznam, na ktorom autor a ilustrátor Petr Horáček prezentuje, ako sa kreslí mnišik. Kreslenie mnišika malo v kontexte predškolských čitateľov niekoľko významných funkcií:

- precvičovanie motoriky a príprava na písanie,
- precvičovanie sústredenia a zameriavanie pozornosti na papier, pohyb ceruzy na ňom a tému príbehu,
- spredmetňovanie a mentálne modelovanie príbehu (vizualizácia).

Kresbička mnišika Petra, ktorú si malý čitateľ odnesie za brány knižnice, mu poskytne mnoho príležitostí aktualizovať si atmosféru podujatia, ale i pripomenúť a rekonštruovať samotný príbeh príbeh o vtáčikovi Petrovi.

Príbeh *Husa Líza*, ktorý bol prezentovaný v druhej časti podujatia, odhaľuje veľkú tému hľadania vlastnej identity a osobnosti. Hus Líza by veľmi chcela byť iná ako ostatné husi – chcela by vedieť klapať zobákom tak silno ako tukan, plávať ako tuleň a skákať ako klokan. Ale keď sa pokúsila zarevať tak silno ako lev, pochopila, že byť sama sebou a jednou z veľkej skupiny tiež nie je také zlé (rovnako, ako byť jedno z detí v škôlke).

V oživenom a rozpohybovanom príbehu *Husa Líza* sa deti mali možnosť zahrať (spolu s husou Lízou), ako sa tučniak kľže po ľade, ako tukan klapa zobákom, ako pláva tuleň a ako skáče klokan, ako reve lev. Funkčné spájanie pohybu s príbehom využíva nielen pohybové schopnosti detí a nemá rozprávaný príbeh na zábavnú hru, vnáša im do príbehu pocit radosti a účasti (potrebný pre čitateľa predškoláka). Taktiež pomáha malým predškolákom zapamätať si prostredníctvom gest a charakteristických pohybov jednotlivé epizódy príbehu.

Záverečnú bodku tvorilo sledovanie animovanej rozprávky *Husa Líza* v anglickom znení, ktorá poskytovala vizuálny materiál a dávala deťom možnosť opätovnej verbalizácie príbehu. V tomto prípade možno recepciu filmovej verzie rozprávky vnímať ako dobrý spôsob, ako učiť vnímať audioviziu.

V závere by sa dalo zvlášť upozorniť na to, akým spôsobom využívala lektorka metódu modelovania (vytvárania vzoru pre detských čitateľov) – modelovala pohyby Lízy, keď imitovala iné zvieratká, kĺzanie sa po ľade, beh, rev), využila i nepriame modelovanie prostredníctvom audiovizuálneho záznamu predkresľovania.

Lektorka zaujímavým spôsobom využila audiovizuálnu komunikáciu, ktorá slúžila nielen na modelovanie kreslenia, ale i k demonstrácii určitých situácií (búrka) a k rekapitulácii príbehu Husa Líza, čím sa stala provokáciou k využívaniu receptívnych i produktívnych (konštruktívnych) schopností vizualizácie.

2 Knižnica pre mladších školákov

Pre čitateľov v mladšom školskom veku (inak aj obdobie školského detstva, 6-10 rokov) je charakteristická „kognitívna revolúcia“ a rozvoj logických schopností. Tomu zodpovedá i prechod z rozprávkového obdobia do obdobia záujmu o sci-fi alebo fantasy fikčné príbehy, ktoré sú vlastne pokračovaním rozprávky.

Medzi ďalšie psychické charakteristiky danej vekovej kategórie detských čitateľov patria potreba zmysluplného učenia sa a potreba istoty a bezpečia, a pretože je dané obdobie obdobím kompetentnosti zintenzívňuje sa i potreba sebarealizácie a modelu pre budúcnosť. Deti v danom období potrebujú tvoriť a mať radosť z úspechu. Zároveň sa v danom období stále ešte prejavuje žánrový synkretizmus – potreba spájania čítania a recepcie príbehov s inými druhmi duševnej i fyzickej aktivity (kreslením, konštruovaním, dramatizáciou a pod.).

Motivačné aktivity priniesli pre čitateľov mladšieho školského veku dve podujatia – „*Milujem svoju knižnicu*“ a „*Kozmos*“ – vsadili na spájanie citu pre fantastiku a fikciu a činnosťnú zložku. Obe podujatia predstavili zahraničné lektorky a dali nahliadnúť do zahraničnej metodiky práce s detským čitateľom.

2.1 „Milujem svoju knižnicu“ Knižnica je priestor, ktorý učí tvoriť

Podujatie „*Milujem svoju knižnicu*“ bolo zamerané na čitateľov 3. ročníka ZŠ – teda žiakov mladšieho školského veku a lektorovala

ho *Peredij Svitlana Ivanivna* (Centrálna mestská knižnica Belinského, Charkov).

Podujatie sa prezentovalo ako voľné podujatie, ktoré sa zameriava na vytváranie vzťahu ku knihám a knižnici prostredníctvom zážitku.

Aktivita je významná i tým, že využíva pretrvávajúci vzťah k rozprávkam a nadväzuje na tradície a slovanský folklór – pretavuje a spredmetňuje rozprávku *O 12 mesiačikoch*. V zmysle žánrového synkretizmu spája knihu s inými druhmi duševnej aktivity a hlavne s výtvarnou aktivitou, ktoré v duchu požiadaviek obdobia kompetentnosti, saturujú potrebu tvoriť a mať radosť z úspechu.

Podujatie nielenže vyžíva potenciál konca rozprávkového obdobia na podporu vzťahu k tradícii, ale i k vytváraniu a rozvoju citu pre fikčné príbehy.

Lektorka využíva z metodického hľadiska nielen frontálny výklad a rozprávanie, ale i interakciu, názor.

Najvýraznejšie v podujatí zrkadlila výtvarná činnosť, ktorá však prostredníctvom výtvoru plnila funkciu stimulu pre opakovanú rekonštrukciu, spredmetňovanie a výtvarné stvárnenie príbehu a tvorbu vzťahu ku knihám a príbehom.

Spredmetňovanie príbehu *O 12 mesiačikoch* do malej knižky a postupným prerozprávaním možno považovať za formu riadenej vizualizácie príbehu doplnenou o mentálnu rekonštrukciu príbehu.

Výrobu knižiek, do ktorých sa „poskladá“ zhustená forma príbehov možno využiť aj ako atraktívnu alternatívu čitateľských denníčkov.

2. 1 „Kozmos“

Knižnica je priestor, ktorý učí lietať

Podujatie, ktoré lektorovala *Sylvia Tracz* (Miejska Biblioteka Publiczna, Wrocław), sa zameriavalo na žiakov 4. ročníka ZŠ, teda na vekovú kategóriu, ktorá je v období prechodu do obdobia pubescencie – teda do obdobia záujmu o sci-fi alebo fantasy fikčných príbehy a do obdobia denného snívania, na základe čoho možno veľmi kladne hodnotiť výber vesmírnej témy – kozmos, Mars a Martáania.

Ako sme spomenuli, pre dané obdobie je charakteristická potreba zmysluplného učenia, ale i existenčná potreba seberealizácie a pocitu kompetentnosti, sprevádzaná túžbou

tvoriť a konštruovať niečo veľké a zmysluplné. Ich vnímanie zmysluplnosti a veľkoleposti ešte nezodpovedá reálnym predstavám, ani predstavám dospelákov, o to väčšia však môže byť prílnosť k fantastickým príbehom. To všetko sa štedro a výrazne odrážalo v atmosfére a naladení podujatia: poznávanie, konštruovanie a tvorenie, snívanie o vesmíre a vesmírnych bytostiach.

Podujatie teda obsahovalo poznávaciu, formotvornú i zážitkovú rovinu. Aj keď sa celé podujatie javilo ako výrazne orientované na výtvarné aktivity, zreteľne sa v ňom aplikovali aj aktivity na rozvoj čitateľských kompetencií.

V úvode sa objavila metóda frontálneho výkladu s použitím knihy, ktorá bola zameraná na poznávanie a objavovanie (čítanie) encyklopedických informácií, vhodne doplnená metódou otázok a odpovedí, ktorá mala zreteľne motivačnú funkciu a stimulovala a gradovala hlad recipientov po poznatkoch. Zreteľne sa tu prezentovala i práca s knihou.

Veľmi stimulujúcou a produktívnou sa ukázala byť výzva skonštruovať kozmickú loď pre presuny medzi Zemou a Marsom. Deti dostali k dispozícii výtvarné pomôcky a veľké škatule a tvorili koráby v konkurenčných skupinách – takáto výtvarná aktivita využila hru, prestíž, súťaživosť, veľké nadšenie, zápal, a to nielen pre konštrukciu korábu, ale i pre tému samotnú.

Výtvarné aktivity schopnosti tak podporili formovanie schopnosti vizualizácie a kolaborácie (rozdelenie práce v skupinách), motorické schopnosti a schopnosti sústredenia sa na prácu.

Mimoriadne produktívna z hľadiska rozvoja čitateľských schopností bola záverečná prezentácia korábov, ktoré viedla lektorka podujatia s pánskou oporou Andrzeja Ociepu (Miejska Biblioteka Publiczna, Wrocław). V nej mal zástupca každej skupiny predstaviť koráb – pomenovať ho a popísať jednak viditeľné znaky, ale i vnútorné súčasti a osadenstvo lode.

Tým si žiaci precvičovali zásadné čitateľské schopnosti metaforizácie, schopnosti popisu, vyjadrovacie a komunikačné schopnosti, ale i schopnosti vizualizácie.

Inšpiratívna sa ukázala i aktivita vytvárania masiek pre mimozemšťanov a veľmi peknou a zábavnou bodkou za podujatím bolo fotografovanie mimozemšťanov s korábmami a ich konštruktérmi. Knižnica v tomto podujatí presvedčila, že je priestorom na snívanie, hru a veľké veci.

3 Knižnica pre staršiu školskú mládež

Najkomplikovanejším obdobím z hľadiska čitateľskej motivácie je obdobie pubescencie. Ide o obdobie veľmi citlivé a emocionálne vypäté, obdobie emocionálnej nestability až lability a obdobie výrazných konfliktov s dospelým svetom. Pubescenti začínajú odmietať doterajšie výchovné autority (rodičov a učiteľov), výraznou mierou začína stúpať miera vplyvu rovesníkov, celebrit a mediálnych obsahov. Prechádzajú výraznou fázou socializácie – integrácie do rovesníckych skupín a kopírovaním a osvojovaním si subkultúry týchto skupín. Pubescenti sú zároveň v období druhej fázy bujnej obrazotvornosti, majú filozofické tendencie a záujem o veľké témy a problémy.

To môžu byť priaznivé faktory v rámci rozvoja *čitateľskej motivácie*, ktorá je hlavnou úlohou v rámci formovania čitateľstva. Hľadanie a nachádzanie emocionálne nabitých príbehov, príbehov o ich starostiach a problémoch, príbehov, ktoré môžu byť kompenzačným priestorom vyrovnávania sa problémami alebo odpútavania sa od nich, príbehy s veľkými témami alebo výrazne obrazné príbehy s veľkým tajomstvom, dobrodružstvom a nekomenečnými možnosťami hrdinov to sú možnosti a priestory, ktoré môže ponúkať knižnica čitateľom v staršom školskom veku.

V rámci *Motivačných aktivít* sme pre staršiu školskú mládež sa prezentovali dve podujatia – „*Odborný text v knižnici*“ a „*Prúlet fantastickými svetmi*“, ktoré názorne predviedli dve zásadne odlišné polohy textu v živote pubescenta a dve možné roviny práce s literatúrou v knižnici: kontakt s vecným textom a kontakt s umeleckým textom.

3.1 „Odborný text v knižnici“

Knižnica je priestor, ktorý učí myslieť, posudzovať, reflektovať

Podujatie, ktoré viedol *Tibor Hujdič*, sa zameralo na žiakov 8. ročníka ZŠ – teda starší školský vek. Deti v danom veku sú náchylné až príľnavo sa pripútať k tzv. informačným bublinám, dokonca majú tendenciu veriť všetkému, čo sa komunikuje na internete a v zbožnej úcte imitovať „svoje“ mediálne ikony. Vzhľadom k tomu, ale i s ohľadom na psychologické charakteristiky, ktoré sú uvedené v úvode

kapitoly je nanajvýš vhodné zaradiť do ich zámerného formovania rozličné formy mediálnej výchovy, ktorá je veľmi úzko spojená s čitateľkou výchovou.

Podujatie zreteľne viedlo nie k čítaniu, ALE čítaním viedlo k mysleniu, respektíve ku kritickému čítaniu.

V podujatí bolo čítanie predstavené ako hľadanie pravdy, a v rámci toho využilo rozličné metódy:

- diskusiu,
- otázky a odpovede (*Prečo ľudia klamú?*),
- prácu v skupinách – ktoré ponúkla nielen kolaboráciu, ale i konfrontáciu a výmenu názorov.

Voľba týchto metód umožnila formulovanie argumentov, využívanie mentálneho spracovania empirie (asociácia a evokácia na báze vlastných skúseností), vyvolanie sociokognitívneho konfliktu, ktorý zvyšuje pravdepodobnosť precizovania, selektovania a zapamätania informácií.

Uvedené metódy ďalej umožnili niekedy veľmi ostrú konfrontáciu, a to nielen konfrontáciu so spolužiakmi, ale i konfrontáciu s pravdou, s realitou a aj so sebou samým.

Podujatie síce nevyzdvihovalo, ani neprezentovalo čítanie ako výnimočnú aktivitu, každopádne integrovalo čítanie ako funkčnú aktivitu, ktorá patrí k životu, usudzovaniu a prijímaniu nejakých postojov a hodnôt. Tým podujatie dosahovalo nielen rozmery formovania funkčnej gramotnosti, ale i charakter zmysluplného, autentického a zapojeného čítania.

Celé podujatia sa realizovalo v znamení hľadania PRAVDY a rozpoznavania KLAMSTVA – a hľadania naopak dôležitých viet, falošných informácií, nedôveryhodných informácií, prílišného lichotená a pod. v texte. Umožnilo a formovalo i schopnosti sebareflexie a hľadania argumentov (*Prečo veríte / neveríte?, Na základe čoho?, Viete si spomenúť, že vás niečo presvedčilo?, Na základe čoho sa rozhodnete, či veriť článku?*).

Ak máme zvýrazniť niekoľko zásadných bodov podujatia z hľadiska metodiky:

- podujatie predstavilo čítanie ako bežnú činnosťnú aktivitu v rovesníckej skupine,
- podujatie modelovalo čitateľské správanie tým, že navádzalo a motivovalo, ako čítať vecné a popularizujúce články, bulvár a pod.,

- lektor modeloval procesy usudzovania (ja by som to považoval..., keď vidím v článku..., tak..., za pochybný článok považujem, keď...),
- lektor modeloval i niektoré bežné životné situácie príkladmi z vlastného života.

Podujatie jednoznačne vybralo autentický text a volilo situáciu, s ktorou sa bežne pubescent stretáva alebo v ktorej sa ocitá, nadväzovalo na autentické skúsenosti, funkčne využívalo asociácie a evokácie na podporu myšlienkových procesov, ale i na podporu faktu, že texty a literatúra patria do života každého človeka, ale i v nich treba v súčasnosti selektovať a treba o nich rozmýšľať.

3.2 „Prúlet fantastickými světy“ Knížnica je priestor, ktorý učí myslieť a písať

Podujatie „*Prúlet fantastickými světy*“, ktoré viedol Jiří Walker *Procházka* bolo nazvané veľmi vhodne – prelet fikčnými svetmi, bol stručný, hutný a rýchly, napriek tomu pútavý. Podujatie síce poskytovalo v prehľade informácie o naratívnej fikcii a využívalo hlavne tradičnú metódu frontálneho výkladu, napriek tomu malo svoje špecifiká, vďaka ktorým ho možno považovať za „*literárnu hodinu-nehodinu*“. Žiakom 9. ročníka ZŠ sprostredkovalo (tak ako pravá hodina) literárno-vedné informácie – priblížilo žánre naratívnej fikcie, vlastnosti jej poetiky, kontext fikčných a paralelných svetov, no poskytlo i množstvo faktografických informácií o dielach, zaujímavosti o pozadí ich vzniku i o ich autoroch.

Čitateľmi, pre ktorých bolo podujatie určené, boli žiaci 9. ročníka (14-15 roční), teda čitatelia v období prechodu z pubescencie do adolescencie – ide o obdobie druhej fázy bujnej obrazotvornosti a záujmu o veľké témy, obdobie opakujúcich sa konfliktov s dospelým svetom. Je to i výrazná fáza socializácie a zároveň ide o obdobie výrazného kopírovania a snahy začleňovania a presadzovania sa v rovesníckych skupinách, ktoré preberajú vzory správania už nie od primárnych autorít v ich živote (rodičov a učiteľov), ale hľadajú ich inde – medzi rovesníkmi a známymi osobnosťami.

Autor s veľkým nadšením prezentoval a sprostredkoval nielen uvedené informácie, ale i svoju vášeň, lásku a zápal pre fikčné naratívy, prezentoval svoj vzťah ku knihám, k žánru, k fikčným

svetom a príbehom. Predstavil pestré a zápalisté relácie s literatúrou, ktoré existujú NIE preto, lebo to „bude učiteľka skúšať“ či preto, „lebo rodičia chcú, aby mal dobrú známku“, ale preto, lebo neodmysliteľne a nepopierateľne patria do jeho života. Jiří Walker Procházka rozhodne predstavoval autentický a silný vzorm, a to navyše mužský vzor čitateľského správania, ktorý je v čitateľskej výchove nezastupiteľný, pretože čítanie je druh správania, ktoré učí sa sociálnym učením. Navyše sprostredkoval i vzor tvorcu – spisovateľa

a vzor nadšenca pre naratívnu fikciu, ktorá oplýva imaginatívnym myslením a dušou.

Nezastupiteľnou pre akúkoľvek činnosť je motivácia. „*Prúlet fantastickými světy*“ disponoval značnou dávkou mnohorozmernej motivácie: v rámci podujatia zreteľne rezonovala motivácia k čítaniu, ale i k písaniu (ktoré je špecifickou formou čítania), motiváciou k vytváraniu si vlastného názoru, motiváciu k formovaniu vlastnej subkultúry, ktorej súčasťou bude čítanie.

Ako sme spomenuli, J.W. Procházka využíval hlavne frontálny výklad, ktorý bol však ozvláštnený jeho svojským prejavom a vhodne doplnovaný dataprojekciou s prezentáciou obrazového materiálu, ktorý pomáha vizualizovať a fixovať informácie. Využil i dialóg, ktorý vychádza v ústrety k aktivite a pracovné listy, ktoré pomáhajú štrukturovať a triediť myšlienky.

Záver

V rámci tohtoročného seminára Motivačné aktivity sme registrovali podujatia striktne zamerané na prácu a umeleckým i vecným textom i podujatia, ktoré demonštrovali výrazné presahy nielen do literárnej výchovy, ale i do jazykovej či mediálnej gramotnosti, pohybovej výchovy, podpore čitateľských prekurzorov či spontánnej alebo riadenej hry. Každopádne všetky podujatia výrazne prispeli k čitateľskej motivácii, ale i príjemnej atmosfére seminára.

Literatúra

1. Reading and storytelling with babies and children [online], 2006-2018. Australia: Raising Children Network [cit. 2018-12-02]. Dostupné na: <https://raisingchildren.net.au/babies/play-learning/literacy-reading-stories/reading-storytelling>
2. 16 Benefits of Reading To Your Child, 2015. In: Raising Smart Kids Articles [online]. RaiseSmartKid.com, 2015 [cit. 2018-12-02]. Dostupné na: <https://www.raisesmartkid.com/all-ages/1-articles/14-the-benefits-of-reading-to-your-child>
3. JAGO, Carol, 2018. The Book in Question: Why and How Reading Is in Crisis. Heinemann. ISBN-13: 978-0325098685.
4. FRANKLOVÁ, Zoja, 2011-2018. Stále méně dětí baví čtení [online]. Národní ústav pro vzdělávání, NÚV [cit. 2018-12-02]. Dostupné na: <http://www.nuv.cz/vystupy/stale-mene-deti-bavi-cteni>
5. HRDINÁKOVÁ, Ludmila, 2017. Literárne a audiovizuálne naratívne dielo v kontexte recepcie detským príjemcom [dizertačná práca]. Bratislava: FiFUK v Bratislave. 200 s.

Prednášajúci

Gottwaldová Ľuboslava

Gottwaldová Ľuboslava je tri roky súčasťou kolektívu detského oddelenia Krajskej knižnice v Žiline. V knižnici realizuje aktivity zamerané na podporu predčitateľskej gramotnosti.

Hrdináková Ľudmila

Pracuje ako vedecký pracovník na Katedre knižničnej a informačnej vedy FF UK v Bratislave. Zároveň sa od roku 2013 pravidelne zúčastňuje nášho odborného seminára, kde hneď po každom skončení podujatia, robí jeho odbornú analýzu, ktorú neskôr rozpracuje v zborníku zo seminára.

Hujdič Tibor

Propagátor čítania detí a deťom. Cez dramatizované čítania a predstavovanie kníh inšpiruje deti na školách k čítaniu. Pre učiteľov, knihovníkov a rodičov lektoruje semináre na podporu záujmu o čítanie detí a na rozvoj čitateľskej gramotnosti. Spoluzakladal detské internetové kníhkupectvo Mrkvička, bol moderátorom autorskej rozhlasovej relácie Detská knižnica zameranej na kvalitné knihy pre deti a mládež. Je autorom knihy hier Rodičia ako detské ihrisko, ktoré využívajú dotyk a očný kontakt na rozvíjanie vzťahu medzi rodičom a dieťaťom. Je pravidelným aktívnym hosťom seminára od roku 2011.

Marachovska TeĽana Vasylivna

Je zástupkyňa riaditeľa Oddelenia kultúry Charkovskej mestskej rady. Zameriava sa na uchovávanie a rozvoj kultúry a umenia mesta Charkov, podporu amatérskej a profesionálnej činnosti, realizáciu projektov a kultúrno-umeleckých verejných podujatí mesta Charkov. V rámci seminára nám pripravila prezentáciu s názvom „Rodinná čitateľská knižnica v modernom priestore“.

Pawlowská Magdalena

Je vedúca oddelenia Knižnice pre dospelých a deti v Mestskej knižnici vo Wroclawe. Knižnica získala už množstvo ocenení. Napríklad vyhrala súťaž Bertelsmannovej nadácie, na základe ktorej vznikla prvá poľská Knižnica pre mládež.

Perederij Svitlana Ivanivna

Je riaditeľka Centrálnej mestskej knižnice V. H. Bjelinského Centralizovaného knižničného systému Ševčenkovej mestskej štvrti v Charkove, Ukrajina.

Procházka Jiří Walker

Známy český autor fantasy literatúry a propagátorom fantasy žánrov. Spoločne so svojou manželkou Klárou Smolíkovou tvorili pravidelnú rubriku FANTASTICKÝ SVĚT WALKEROVÝCH v knižníckom časopise Čtenář, kde sa venovali rôznym témam fantastiky a ich využitiu v knižniciach.

Tracz Sylwia

Je grafičkou v Mestskej knižnici vo Wroclawe. Zároveň autorkou mnohých logotypov, letákov, plagátov a všetkých propagačných materiálov v knižnici.

Wolná Martina

Je riaditeľka knižnice Třinec. Vďaka neúnavnej dlhoročnej práci sa Knižnica Třinec stala v roku 2015 Knižnicou roka ČR.

Zadembská Marika

Napriek tomu, že je mama na materskej dovolenke, neustále cestuje a prednáša, vytvára vysokohodnotené programy zamerané na rozvoj predčitateľskej zručnosti s cieľom podpory čítania.

**Publikáciu z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.
Fond na podporu umenia je hlavným partnerom projektu.**



Publikácia reprezentuje výlučne názor autora a fond nezodpovedá za obsah publikácie.

Názov: Motivačné aktivity s detským čitateľom
Podnázov: Zborník príspevkov zo seminára konaného
v dňoch 22. – 23. novembra 2018
Zostavila: PhDr. Kamila Prextová
Preklad: Dvoekonko Aleksandr, Grabinski Tomek
Foto: Ing. Viera Ristvejová
Zodp. redaktorka: Mgr. et Mgr. Iveta Hurná
Vydavateľ: Knižnica pre mládež mesta Košice
Rok vydania: 2018
Počet strán: 64
Náklad: 700 ks

ISBN 978-80-89161-54-6
EAN 9788089161546

Neprešlo jazykovou úpravou.